

ISSN 1857-4424 Nr. 1 (91) • Casa de Creație a Republicii Moldova • ianuarie 2019

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

A black and white close-up portrait of a woman, Maria Sarabaș, smiling and looking slightly to the left. She has dark hair pulled back, adorned with a decorative floral headband. The background is dark and out of focus.

Maria Sarabaș

Sumar

GALINA MORARU

Malanca de la Petrești 1

ANATOL EREMIA

Sărbătorile calendaristice de iarnă. Tradiții și obiceiuri 5

VALENTINA NAȘCO

Leova: Localități. Oameni. Tradiții 7

VETA GHIMPU MUNTEANU

Maria Sarabaș, îngemănare de destin 8

VICTORIA MEREACRE

La sfat cu Dansul Folcloric 14

ALA CULEAC

Rolul educației extrașcolare în formarea
personalității integre 15

TATIANA BUTNARU

„Aud cum cântă-n mine crizantema...” 16

SVETLANA CERNÎH

Zile de neuitat în Macedonia 17

IRINA BÎRCĂ

Drag mi-i cântul 18

VICTOR PLETOSU

O viață trăită în ritm de dans 19

NATALIA SALCIUC

Clinchetul zurgălăilor din seara de Ajun 22

EFIM POPA

Curcubeul și-a potrivit paleta 23

ION DORU

Parada măștilor, tradiții și obiceiuri de iarnă cop. 3

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**, AȘM

dr. **Mariana Cocieru**, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

SOCIETATEA CULTURALĂ

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022) 20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

ISSN 1857-4424

APARE CU SUPORTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

Printre multe alte sate de pe meleagurile țării noastre se numără și Petrești. Localitate cu fântâni, case frumos amenajate, cu drumuri largi ce duc la o biserică și un cimitir. Aici generații întregi sau născut și și-au dus viața, fiind bogat sau sărac, ca într-un sfârșit să se așeze cuminți la rădăcina unei cruci de lemn, care ne-au lăsat să păstrăm cu sfințenie tradițiile și obiceiurile satului nostru.

MALANCA DE LA PETREȘTI

Malanca face parte din obiceiurile tradiționale a sărbătorilor de iarnă. Se sărbătorește la Sfântul Vasile. După anii 80-90 a sec. XX și până în prezent se sărbătorește la Anul-Nou.

Organizatori au fost flăcăii eliberați din armată. În prezent, aceeași regulă se încalcă. Organizează Jocul „Malanca” și cei mai tineri. Din „Malanca” fac parte peste 15 roluri/30 participanți: armata împăratului, armata generalului, Arapul, Negustorul cu Neguțătoreasă, Țiganul, Țiganca, Geaurdelul, Ciobanul cu Ursul, Ciobanul și Capra, Doctorul, Poștașul, Turcii. Unele dintre roluri, cu timpul, au dispărut cum ar fi Mirele și Mireasa.

Hainele și măștile sunt pregătite de actorii jocului străduindu-se fiecare ca masca lui să fie cât mai ingenioasă.

Jocul „Mălăncă” se începea în ajunul zilei de Sfântul Vasile. Prima reprezentare avea loc la casa tocmălagiului (inițiatorul jocului). Apoi Malanca era jucată doar la casele a căror gospodari susțineau acordul s-o primească. Pentru gospodarii care aveau fete mari primirea Mălăncii era obligatoriu, în caz că acesta refuza, pe fiica lui o pâdea un alt obicei mai aspru – „scoaterea fetei din jocul flăcăilor”.

Cei care anunțau lista gospodărilor care vor primi „Malanca” erau așa numiții „Turci”, care o înaintau „Poștei”. Rolul turcilor era jucat de cei mai tineri flăcăi care băteau în ușile gospodărilor și întrebau dacă primesc „Malanca”.

Gospodarii caselor primeau „Malanca” cu cinste și respect. La sfârșitul jocului fata mare a gospodărilor oferea Generalului colacul și banii, desigur cu urări de bine. Se juca toată noaptea. La sfârșitul jocului se dădea foc la „Urs” (adică se ardea costumul Ursului, care era făcut din stuf).

Malanca era însoțită de un grup nu prea mare de muzicanți. La sfârșitul fiecărui joc se încuraja jocul prin strigăte de „Ura”. A doua zi, în centrul satului se organiza Jocul Mare. Spectator era satul întreg, de la mic la mare. Fetele mari erau primite în joc cu cinste și respect. Numai acele fete mari a căror părinți n-au primit Malanca și îndrăzneau să iasă la joc erau scoase din joc cu tot cu „Marș”, vai și amar de capul lor ce rușine pășteau. Dar nu se supărau. Era pur și simplu o glumă, care apoi era ameliorată tot de ei, flăcăii. Aveau ei secretele lor.

Malanca era însoțită de un alai mare de copii mai mici care-și târau papucii și pe lapoviță și pe ninsoare. Nu-i împiedica nici gerul. Mai suflau în mâini, mai ascundeau nasul în pufăici dar nu se astâmpărau până nu-i alunga somnul acasă.

Personajele, pregătirea costumelor și a recuzitei:

Împăratul își acoperă capul cu un chipiu militar, împodobit cu panglici de multiple culori; vestonul militar este înzestrat cu insigne, medalii fel de fel; pantalonii au o panglică lată și roșie cusută de-a lungul lor;

în mână duce un steag ornat cu panglici multicolore de hîrtie.

Generalul are pe cap un chipiu asemănător cu al împăratului; poartă un veston milităresc cu epoleți, făcuți din fâșii de hîrtie colorată; la pantaloni, de-a lungul lor, are cusute câte două panglici albastre mai înguste, ca să se deosebească astfel de Împărat.

Ordonanțele, fiind nouă la număr se împart în două echipe – cinci sunt ale Împăratului, patru ale Generalului; Flăcăii din ambele echipe poartă epoleți împdobiți cu fâșii de hîrtie de diferite culori cu o lungime de 50 cm. Fâșiile ajung până la cotul mâinii flăcăului.

Arapul poartă pe cap un chipiu confecționat din carton sub forma unui con, înălțimea căruia ajunge până la 70-80 cm. Chipiul este acoperit cu hîrtie albă, iar în vîrf are un mănunchi (asemeni unei coame) de fâșii colorate. Fâșiile au lățimea de cel mult 1 cm. Pe coif are înscrisă litera A. Jumătate de față îi este vopsită în culoare roșie și jumătate în neagru. În timpuri mai îndepărtate purta mască asemănătoare și nu se folosea vopsitul feței. Era îmbrăcat în alb – cămașă și ițari. Peste cămașă trec în cruce două brăie roșii și al treilea le unește la mijloc. În picioare poartă ciubote.

Negustorul are pe cap o cușmă veche cu urechi, ruptă. Pe față are un obrazari; Este îmbrăcat într-un trenchi mare ponosit și încălțat în ciubote.

Cucoana își acoperă capul cu o

cușmă și îmbrobodită peste cușmă; fața este pudrată și rumenită exagerat; Este îmbrăcată în bluză și fustă; Încălțată în ciubote femeiești; în mâini are o poșetă cu are rumenele, oglindă pe care le folosește la orce pas.

Ciobanul cu capra are pe cap o cușmă veche, ruptă; pe față poartă obrăzar, tăiat dintr-o altă cușmă veche, de oaie; dinții din fasole, nasul – din material roșu; îmbrăcat într-o pufoacă veche, cusută cu hârtie tăiată fâșii, ca să pară cât mai zdremțuroasă; în pantaloni vătuiți. Cu tălânci la picioare și încălțat în opinci, în mână are cârjă.

Capra poartă o mască structurată după creația și fantezia actorului ce o va folosi. La gât are un clopoțel; peste mantia cusută cu fâșii de hârtie multicoloră se pune o piele de capră.

Țiganul poartă o cușmă veche, ruptă; pe față obrăzar, negru; este îmbrăcat cu o pufoacă veche și în mână are un ciocan de lemn, poartă zurgălăi.

Țiganca e împodobită cu o șalină mare veche; pe față are obrăzari negri; e îmbrăcată cu bluză roșie și fustă cu zurgălăi la poale; în mână are un ghioc, pe care îl folosește la orce pas.

Geaurdelul e îmbrăcat ca și tatăl său; în mână are un butuc de cârți.

Ciobanul cu ursul își acoperă capul cu o cușmă țuguată, pe care prind fâșii de hârtie, ca să pară mai zdremțuroasă; e îmbrăcat în cojoc întors pe dos; în mână are un ciomag și o bărbănică; la picioare are tălânci.

Ursul, costumul lui este confecționat dintr-un sac mare, de care se coase spice de stuf; capul este făcut dintr-o piele de iepure, vopsită ca-feniu.

Doctorul, tradițional este îmbrăcat în halat alb, tichie cu cruce, poartă ochelari; în mână are geanta cu echipamentul necesar.

Turcii se costumează în cojoace și ȋtari; pe cap poartă coifuri asemănătoare ca la arap, dar au scris, pe ele, litera T. Rostul turcilor este de a îmbla din casă în casă să afle cine primește Malanca, apoi face o

listă și o transmite „Poștei”. „Poșta” face legătură cu „turcii” într-un loc stabilit din timp și dădea lista celor ce primesc „Malanca”, mălăncarilor.

Poștele sunt îmbrăcați ca și turcii, dar pe coif au scris litera P; „Poșta” la rândul ei face legătură dinte „turci” și „Malanca”.

Jocul tradițional este început de către „Împărat”, „General și ordonanțe, care se adresează gazdelor.

Generalul și împăratul: Bună seara! Să vă fie de bine cu sărbătorile de Sfântul Vasile. *(Urmează apoi urări după creativitatea celor ce joacă rolul. Întră Arapul și muzicanții. Arapul îi îndeamnă să cânte marșul. În cadența marșului echipele Împăratului și a Generalului se aranjează în două rânduri unul în fața altuia).*

Împăratul: Ce-i cu voi aicea, mă?

Generalul: Să trăiți, Măria voastră! Suntem trimiși, de la castelul împărăției cu ocazia zilei de Sfântul Vasile. Dacă doriți să vedeți, armata noastră e în bună ordine!

Împăratul: Bine, mă, o să vedem! *(Face o trecere în revistă a armatei Generalului și se oprește în mijloc. În timpul acesta Arapul intră în joc).*

Arapul: Eu, Arap din Arăpie, toți ai dracului să fie, numai unul să rămână să mi se închine numai mie! *(Se oprește în fața Împăratului).*

Împăratul: Tu, Arap din Arăpie, ce cauți în a mea împărăție?

Arapul: Eu, Arap din Arăpie, sunt trimis de la împărăție să mi te închini mie!

Împăratul: Eu, ție?

Arapul: Tu, mie?

Arapul: Tu, mie! Dacă nu te-i închina, cu acest buzdugan capul ție-oi sfărma.

Împăratul: Eh! Sabie săbioară, dacă mă iubești, iute din teacă să-mi ieși, pe dușman să-l nimicești, *(către Arap).* Ce vrei, mă?

Arapul: Pace! *(Arapul ridică din nou buzduganul în sus și muzica începe a cânta o Sîrbă. Echipa Generalului și a împăratului se prind în joc. Atunci când Arapul ridică buzduganul în sus, muzica se oprește, ambele echipe ies din joc în afară de Arap. Întră Negustorul și Cucoana lui. Ei se prefac că au nimerit la un târg).*

Negustorul: (către cei din jur). Un oușor, un oușor pentru Zuza me. Un oușor să vă arăte cum poate cânta. Un oușor să-și dregă glăsuciorul și să vedeți ce cântare va trage! (Cei din jur se implică cu diferite improvizări, până la urmă îi găsește un ou și îl dă. Cucoana îl bea). Ei, muzica! Un tangou pentru Zuza mea! (Muzica cântă, Negustorul invită Cucoana la dans foarte elegant, totodată cântând).

Ese Zuza din secară
Fa, Dochiță, fa,
Cu limbuța scoasă-afară,
Fa Dochiță, fa!
(Bat din palme împreună, apoi prinde a cânta Cucoana).

Cucoana:

Un leu – o bomboană
Doi lei – o cucoană,
Trei lei – un boier puchios.
(Arătând spre partener).
(La semnalul Arapului muzicanții cântă marșul, cei doi ies. Sare Ciobanul cu cârja, ciobănește, îndemnându-și Capra).

Ciobanul: Cața! Cața- Manea, la tătucu! Cața! Cața- Manea! (Apare Capra ghemuită și se îndreaptă spre Cioban). Ei, muzica! Ziceți-i, bre un tangou pentru Capra mea! (Muzicanții cântă, cântă și Ciobanul):

Ha-ța-ța, căprița mea,
Bine joacă, dar nu vrea!
Capra mea de la Ungheni
Îi hrănită cu strujeni.
Capra mea de la Petrești,
Îi hrănită cu ciuperci.

(Se întorc în rol Negustoru și Cucoana ca să târguiască Capra).

Negustorul: Bună ziua, moșule! (Își dau mâna și fac cunoștință). Ce gănganie-i asta la matală? Ce omidă? Ce purice?

Ciobanul: Stai măi, stai, că asta nu-i gănganie, da-i capră, mă, capră! Ai auzit, capră!

Negustorul: Da de ce-i bună ea la matală?

Negustorul: Îi bună de lapte, îi grasă la brânză, îi bună și de altele...

Negustorul: (șoptește cucoanei). Ia fă cunoștință cu moșneagul ista. (Cucoana-i întinde mâna, iar ciobanul vrea s-o sărute).

Negustorul: Nu, nu n-o să fie

chip! (O ferește pe cucoană mai într-o parte.) Ei moșule, da pelicică pentru un guleraș cucoanei n-o să fie chip? Ce, ne vinzi numai pelicica?

Ciobanul: Nu! Nu! Cu tot cu carne, cu coarne, cu coadă cu tot.

Negustorul: Nouă numai pelicica ne trebuie.

Ciobanul: Nu! Nu! Cu tot cu carne, cu coarne, cu coadă cu tot.

Negustorul: Numai pelicica ne trebuie.

Ciobanul: Nu cu totul! (Cât umblă în jurul Caprei, nu știu ce rău îi fac Negustorul și Cucoana că ea se culcă jos. Ciobanul dă să danseze mai departe). Ha-ța-ța, capra mea... (Se uită mai atent.) Capra mea moare!? Of! Of! Of! (Bocește.) Ce mă fac eu?! Am o casă de copii! Vă-le-leu! Cu ce am să-i hrănesc acum eu? Of! Of! Of! (Bocește.) Aveam numai capra asta și me-au ucis-o! Domnule dooooooooooooooctor! Domnule dooooooooooooooctor!

Doctorul: (aleargând întreabă) Ce strigi așa, moșule?

Ciobanul: Of! Of! Domnule doctor! Mai repede, mai repede că-mi moare capra! Se răcește! Mai repede lecuiește-o că se răcește sângele în ea!

Doctorul: Bine! Bine! Să ne împăcăm! Cât dai mata?

Ciobanul: O strachină de purici.

Doctorul: Nu mă împac eu cu mata. Mă duc, că n-am când.

Ciobanul: Of!, domnule doctor. Hai, mai repede că n-am să te obișduiesc. (Se împac amândoi. Doctorul lecuiește Capra, carei sare din nou la joc.)

Ha-ța-ța, căprița mea,
Bine joacă, dar nu vrea!
Capra mea de la Ungheni
Îi hrănită cu strujeni.
Capra mea de la Petrești,
Îi hrănită cu ciuperci.

(Ese din joc. În acest timp năvălesc Țiganu, Țiganca și Geaurdelul)

Geaurdelul: (se adresează către muzicanți) Ia ziceți-mi, bre o tana-nică!

(Muzicanții zic o tana-nică, toți Țiganii se prind într-un joc Țigănesc. La un moment dat Țiganul ridică ciocanul în sus și muzica se oprește,

și apare Ciobanul și Ursul sărind și tlăncănind.)

Ciobanul: Ia opriți mări hărmălaia asta, că martin al meu nu-i învățat cu gălăgia voastră. Da-i învățat cu bărăbănică mea. (*Muzica se oprește, Ciobanul, bate în bărăbănică.*)

Hai Martin la tătuca!

Hai Martin la tătuca! (*Ursul vine și dă peste Cioban.*)

Ciobanul: Încetișor, încetișor Martin. Ce nu-ți cunoști stăpânul? (*Bate în bărăbănică și începe a cânta.*)

Tă-lă-lău! Tă-lă-lău!

Bine joacă ursul meu!

Ursul meu de la Ungheni

Îi hrănit tot cu strujeni!

Ursul meu de la Pîrliți

Îi hrănit tot cu țărăță!

Geaurdelul: (*se apropie de urs*) Ce molie asta-i la mata, moșule?

Ciobanul: Aista-i urs, măi! Urs! Ce nu vezi?

Geaurdelul: (*se apropie de urs*) De ce înghimpă el așa? Parcă-i arici? De ce-i bun el la mata?

Ciobanul: De călcat șalele. Îi bun de trântă...

Geaurdelul: De trântă? Lasă să se trântască cu mine!

Ciobanul: Vezi să nu-ți pară rău.

Geaurdelul: N-ai mata grijă. (*Se iau la trântă cu ursul. Cei din jur îi îndeamnă.*)

Țiganul: (*încurajînd pe Geaurdel*) Așa cum te-am învățat eu, dragul talei!

Țiganca: Ia sama, puiul mamei! (*Geaurdelul îl biruie pe urs.*)

Geaurdelul: Tăticule! I-a fă cunoștință cu moșneagul ista! Ia uităte ce moșuroi are moșul ista?

Ciobanul: Nu-i moșuroi, da-i urs!

Țiganul: Dar de ce-i bun el, moșule?

Geaurdelul: De trântă, la-i văzut mata? Da-i bun și de călcat șalele. Pe mama o dureau.

Țiganul: Femeie! Ia treci să-l vedem?

Țiganca: Nu trec!

Țiganul: Treci, că te tot plîng de șele! (*Țiganca se culcă jos și ursul o calcă pe șele.*)

Geaurdelul: Of! Of! Mi-o ucis mama! Nu mai am mamă! Și nu mai

are cine îmbla cu ghiocul.

Țiganul: (*i-și ridică Țiganca de jos*) Moșule, vezi că femeia-mi îmblă desculță, n-are opinci. Dă-mi pelica Ursului de opinci.

Ciobanul: Nu-o dau! Nu! Cu totul vindem ursul. Cu totul... (*Țiganul blestemă Ursul și acesta se prăvălă jos.*)

Țiganul: Moșule dă-mi pelica, că iată se răcește.

Ciobanul: Domnule doctor! Of! Domnule doctor! Of! Domnule doctor!

Doctorul: Ce strigi, parcă nu ești cu toate acasă?!

Ciobanul: Of, domnule doctore, că-mi moare ursul. Se răcește. Pune-l pe picioare. Lecuiește-l.

Doctorul: Ei, hai mai repede să ne împăcăm. Cât dai să-l pun pe picioare?

Ciobanul: Domnule doctor, nu vezi că-mi moare ursul! Ajută-mă, lecuieștemi-l. Lasă că ne împăcăm noi. (*Se împac. stringându-și mâinile. Doctorul se apleacă îl lecuiește pe urs și el se ridică în picioare.*)

Tă-lă-lău! Tă-lă-lău!

Bine joacă ursul meu!

Ursul meu de la Ungheni

Îi hrănit tot cu strujeni!

Ursul meu de la Pîrliți

Îi hrănit tot cu tiăriță.

(*Bucuroși ies amîndoi, în timp ce muzicanții zic marșul de încheiere a Mălăncii.*)

După sfârșitul Mălăncii, muzica mai zice două trei jocuri (*după cum sunt gospodarii și fata mare*). Dacă fata are vre-un flăcău în „Mlancă” el o scoate la joc. Apoi gospodarul le dă mălăncarilor un colac și bani. Dacă gospodarii au două fete mari „Malanca” se joacă de două ori. De la casă, la casă textul se schimbă. În dependență de măiestria interpretativă a flăcăilor și de gospodari. Cu „bacșișul” adunat mălăncarii organizau „Jocul”. Fetele mari, care n-au primit „Malanca” nu aveau trecere la „Joc”. Erau luate în seamă numai acele ce le-au făcut cinste și respect mălăncarilor.

Dr. hab. ANATOL EREMIA

Sărbătorile calendaristice de iarnă

Tradiții și obiceiuri

Datinile și obiceiurile specifice sărbătorilor de iarnă fac parte din patrimoniul spiritual național. Oamenii de bună credință le păstrează și le respectă cu sfințenie. Păstrându-le și urmându-le, ele ne fac mai generoși, ne unesc într-o bună înțelegere, ne aproprie tot mai mult de natură și de credință.

Importante sunt obiceiurile și tradițiile din lunile de iarnă, începând din decembrie până în martie. Marile sărbători încep chiar din primele zile ale lui decembrie. Pe data de 6 decembrie, în fiecare an se sărbătorește ziua *Sfântului Ierarh Nicolae*, protectorul copiilor. De cu seară către această zi, copii obișnuiesc să-și lase ghetele lângă ușă, așteptând ca Moș Nicolae să le aducă în dar jucării și dulciuri, unii însă, dintre cei mai năstrușnici, găsesc alături de cadouri și câte o nuielușă, ei înțelegând prin aceasta că trebuie să fie pe viitor mai cuminiți.

Ziua de 20 decembrie este consacrată *Sfântului Ignatie*, cunoscută în popor cu denumirea de *Ignat*. Spre această zi gospodarii de prin sate își pregătesc cele necesare pentru tăierea porcului și prepararea cărnurilor afumate și a mult așteptatei fripturi din carne de porc. Cei mai fericiți sunt copii care așteaptă momentul când vor fi urcați pe porcul gata părțit și curățat, aceasta pentru a fi sănătoși și voioși tot anul.

Ajunul Crăciunului, pe stilul nou, este aniversat pe 24 decembrie. În această zi toți ai casei împodobesc pomii de Crăciun – minunații brazi purtători de prospețime și culoare. În unele localități, pe 24 decembrie, preoții umblă pe la casele credincioșilor cu icoane, vestind Nașterea Domnului Iisus Hristos. La 25 decembrie, de Crăciun, copiii pornesc

cu colindele prin sat, cu Steaua, vestind din casă-n casă Nașterea Domnului, iar gospodarii, în semn de bucurie și recunoștință îi răsplătesc cu mere, nuci, colaci, covrigi și bănuți. În ziua Nașterii Domnului (după slujba din biserică, iar alții și a doua zi de Crăciun), după masa de sărbătoare, creștinii obișnuiesc să facă plimbări la aer liber sau să se ducă în vizită cu daruri la rude și prieteni.

Minunate sunt obiceiurile de *Anul Nou*. În seara de ajun tinerii umblă cu uratul, cu *Plugul cel Mare*, iar copii – cu *Plugușorul*, vestind lumea că Anul Nou bate în ușă. Fetele de măritat întreprind acțiuni magice pentru a-și afla ursitul, însoțitorul lor de viață. În unele localități flăcăii aprind focuri pe dealuri, dau drumul la vale roților arzânde, apoi, cântând și chiuind, pornesc prin sat cu făclii aprinse, luminând ulițele, ogrăzile, casele. Pentru masa de Revelion, gospodinele gătesc mâncăruri dintre cele mai alese, răcături, friptură, sarmale, plăcinte și, neapărat, tradiționala colivă. Ospățul ține până după miezul nopții, iar uneori și până a doua zi dimineată.

Prevestirile de timp, legate de luna decembrie, sunt dintre cele mai interesante. Dacă în primele zile de decembrie va fi ger, tot așa va fi și în următoarele două săptămâni. Dacă decembrie va fi geros, vara va fi calduroasă, iar dacă în această lună va fi vremea domoală, vara va fi ploioasă. Multă zăpadă în decembrie – roadă bogată de grâu la vară.

În ianuarie, în zilele sărbători, sunt obișnuite obiceiurile și practicile specifice începutului de an prin care oamenii speră să obțină speranță de viață, mult dorita sănătate, precum și vremuri bune de liniște, pace și

prosperitate. În această lună se dau petrecerile dedicate Noului An. Până astăzi Anul Nou este întâmpinat prin ritualul fastuos cunoscut la noi cu numele de *Plugușor* și *Brazda cea dintâi*, pentru ca noul an agricol să fie bogat în roadele câmpului.

În ianuarie sunt marcate mai multe sărbători de iarnă: 1 ianuarie – *Sf. Vasile (Sântvasile, Sântvăsâi)*, când se umblă cu uratul și *Plugușorul*; 6 ianuarie – *Boboteaza (Boteaza, Botezul Domnului)*, când se umblă cu *Sorcova vesela*; 7 ianuarie – *Sfântul Ion Botezătorul (Sântion)*; 17-18 ianuarie – *Sfinții Anton și Tănase (Sântantanasie)*; 30 ianuarie – *Sfinții Trei Ierarhi (Vasile, Grigorie și Ioan)*, considerați protectorii oamenilor și a vieții pe pământ.

Legate de viața de fiecare zi a oamenilor sunt și sărbătorile din luna februarie. La 1 februarie se sărbătorește în popor ziua lui *Trif (Sfântul Mucenic Trifon)*, patronul vietăților mici. Livezile și grădinile, ca să nu fie distruse de vătămători, se stropesc cu agheasmă, având speranța că astfel vor fi salvate culturile de vară. La 10 februarie se sărbătorește *Sfântul Haralambie*, care, conform unor credințe vechi, ține legate cu un lanț toate molimele și primejdiile.

Creații folclorice specifice sărbătorilor de iarnă.

Plugul cel mare

Aho, aho, copii și frați,
Stați puțin și nu mânați,
Lângă boi v-alăturați
Și cuvântul mi-ascultați.
La ureche zurgălăi,
Faceți roată, măi flăcăi!
S-a sculat mai an
Bădica Traian,
Într-o joi de dimineată,

Cu mult soare și verdeață,
 Pe ochi negri s-a spălat,
 La icoane s-a închinat,
 Pe feciori că i-a chemat,
 Și-au ieșit cu toți afară,
 Au scos caii din coșare,
 Și pe cai încălecară,
 Și porniră-n lunca mare,
 Să vadă grâul de-i mare,
 Grâul mare ce era
 De departe îngălbenea,
 Și de-aproape se-nroșea,
 Era-n pai cât trestia,
 În spic cât vrabia,
 Iar în bob cât mazărea.
 Luară două spicușoare,
 În palme le frecară,
 În batistă le luară
 Și acasă se-nturnară.
 Hăi și mai îndemnați, măi!
 Hăi, hăi!
 Și-au intrat în casă
 La mândra jupâneasă.
 – Măi femeie, măi nevastă,
 Grâul nostru e de coasă.
 Femeia cum auzi,
 Pe bărbat îl sfătui
 – Du-te iute la Cahulu,
 Caută-un fierar bunu,
 Seceri ca să-ți faci
 Numai ție să-ți placă,
 Seceri-secerele,
 Drag să-ți fie de ele
 La mănunchi cu floricele,
 Dar cu dinți de chipărele.
 Și jupânul, dat cu drumul,
 Plecă-n dată la Cahulu,
 Îl găsi pe Stan fierarul,
 Cel ce bate cu ciocanul,
 Seceri bune i-a făcut,
 Jupânului de i-au plăcut.
 Hăi și mai îndemnați, măi!
 Hăi, hăi!
 De prin sate-au adunat,
 De-au ieșit la secerat
 Fete mari, flăcăi voinici,
 Nu ca noi, niște pitici.
 Jupâneasa ce făcea?
 Secera și-o alegea,
 Cu dreapta tot tăia,
 Cu stânga polog făcea.
 Din polog – snop,
 Din snop – claie,
 Din claie – hodobaie,
 Iar grâu treierat,
 În vânturi vânturat,
 În saci l-au turnat,

În care l-au încărcat,
 Și l-au dus la măcinat,
 La moară la Domoncoș,
 De l-au turnat în coș,
 Din coș la piatră,
 Se făcu făină curată.
 Hăi și mai îndemnați, măi!
 Hăi, hăi!
 Ajunsă-acasă,
 Mândra jupâneasă
 Chemă femeii bătrâne,
 Ce știu rostul la pâine,
 Pâinea s-o plămădească,
 Colacii să-i învârtească.
 Din cuptor dacă îi scoase,
 Rumeni, îi puse pe masă,
 Și mult nu-i lăsa,
 Că-i împărțea:
 Colaci vreo șapte
 Numai la fete,
 Colaci vreo cinci
 La flăcăi voinici
 Și încă vreo trei
 La cei mai mititei.
 Și nouă, de ni-ți da,
 Tare ne-om bucura
 Și la anul când venim,
 Sănătoși să vă găsim.
 Iar acuma ne grăbim,
 La drum ca să pornim,
 Căci nu suntem de pe-aici,
 Ca cei flăcăi voinici,
 Căci suntem din alte sate.
 Vă lăsăm cu sănătate.
 La anul și la mulți ani!

Plugușorul

Aho, aho, copii și frați,
 Stați puțin și nu mânați,
 La fereastră v-adunați,
 Și pe mine m-ascultați.

Și pe dealuri, și pe văi,
 Ia strigați odată măi!
 Hăi, hăi!

Anul nou iată-a venit,
 Noi cu plugul am pornit,
 Plugușor cu patru boi,
 Plugușor mânat de noi.
 Plug cu coarne de fier
 Și tăișul de oțel,
 Și cormană de aramă,
 Cu grindeiul de alamă.
 Tot ogorul vom ara,
 Brazdă nouă-om răsturna,
 Vom ara, vom semăna

Grâu de vară și secară,
 Să răsără până-n sară,

Și pe dealuri, și pe văi,
 Ia strigați odată măi!
 Hăi, hăi!

Ceata noastră e aleasă
 Și nu stă la orice casă,
 Am venit la casa voastră,
 Cu flori multe la fereastră,
 Să vă dorim de toate,
 De noroc și sănătate.

Clopoțelul nostru sună
 Unde lucrul merge strună,
 La casă de gospodari
 Cu feciori și fete mari,
 Unde sunt copii cuminți
 Și ascultă de părinți.

Și pe dealuri, și pe văi,
 Ia strigați odată măi!
 Hăi, hăi!

De urat v-am mai ura,
 Dar ni-i teamă c-om însera
 Și noaptea ne-a apuca
 Pe la casa dumneavoastră,
 Departe de casa noastră,
 Că nu suntem de la Cahulu,
 Ci tocmai de la Tartaulu,
 Și-apoi suntem mititei
 Și ne temem de câini răi.
 Iar acuma la plecare,
 Vă mai facem o urare:
 Să trăiți, să-nfloriți,

Sănătoși și cu noroc să fiți,
 Din cea dragă tinerețe
 Până l-adânci bătrânețe.
 Și pe dealuri, și pe văi

Opriți plugușorul măi!
 La anul și la mulți ani!

Semănatul

Sănătate nouă
 Și la anul
 Cu sănătate nouă,
 Cu zile senine
 Ca anul ce vineri
 Să-l treceți cu bine,
 Cu bucurie,
 În fericire.
 Să trăiți,
 Să înfloriți,

Ca merii,
Ca perii
În mijlocul verii
Cu toamnă
Bogată,
Cu toate
Îndestulată,
Până-n iarnă
Sănătoși,
Până-n vară
Bucuroși.
La anul
Și la mulți ani!
Sorcova

Sorcova,
Vesela
Sorcova,
Morcova,
Dă ne nouă
Roșcova
Să trăiți,
Să-nfloriți
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir
De trandafir,
Ca merii
Ca perii

În toiul
Primăverii
Peste iarnă
Sănătoși,
Tari ca piatra,
Iuți ca săgeata,
Tari ca fierul,
Iuți ca oțelul.
La anul
Și la mulți ani!

Lansare de carte

VALENTINA NAȘCO, DIRECTOR, BIBLIOTECA PUBLICĂ RAIONALĂ, LEOVA

Leova: Localități. Oameni. Tradiții

La 7 decembrie 2018, în imcinta Bibliotecii Publice Raionale „Vale-riu Matei” Leova, doctorul habilitat în filologie Anatol Eremia, autorul acestei monografii, în discursul său a menționat: „orașele și satele noastre au fiecare destinul lor istoric: începutul de formare, etapele de dezvoltare, starea lor de existență actuală. Aceasta carte reflectă informații despre orașul Leova și toate satele raionului”. Domnul Eremia a relatat că practic a vizitat toate satele din republică, nemaivorbind și de satele din raionul nostru. Cu un cuvânt de salut pentru toți cei prezenți, primari, bibliotecari, cititori s-a adresat și președintele raionului dl. Ion Gudumac. Deasemenea, la lansarea acestei monografii a fost prezent și Ion Ștefăniță, originar din or. Leova, istoric-etnograf, publicist, cercetător științific, director al Agenției pentru Inspectarea și Restaurarea Monumentelor din Republica Moldova, care a accentuat cât de important este de a ne cunoaște istoria și ne-a îndemnat să citim această carte, care va contribui nemijlocit și la elaborarea unor studii privind trecutul și prezentul satelor și orașelor. Valentina Butnaru, publicistă, președintele Societății „Limba noastră cea româ-

nă” a ținut să menționeze că: „apariția acestei cărți în anul aniversării Centenarului Marii Uniri, face parte din manifestările anului 2018 și este despre trecutul și prezentul localităților din raionul Leova. Într-un compartiment aparte în această carte sunt prezentate biografiile personalităților notorii din localitățile raionului: oameni politici și de stat, reprezentanți ai instituțiilor de știință și cultură, fruntași din diferite domenii. Autorul monografiei, la finele evenimentului, a dăruit publicului prezent în sala cărți cu autografe. În încheiere cred că această monografie va ajuta la elaborarea

unor studii privind trecutul și prezentul satelor și orașelor, va fi sursă de informare pentru specialiștii din diferite domenii de activitate.

MARIA SARABAȘ, ÎNGEMĂNARE DE DESTIN

Veta Ghimpu Munteanu: Vreau să dau start acestui dialog, începând cu o povestioară. Demult, pe când eram adolescentă, într-un sâțuc mic de pe malul Prutului, în împărăția luncii cu stufiguri și sălcii pletoase, unde imaginația ni se declanșa la maximum din lipsă de jucării și de ocupații organizate, aveam cel mai direct contact cu natura, dar și cu cântecul. Cântecul ne venea de peste Prut de la posturile de radio București și Iași. Abia mai târziu am început să ascultăm și postul de radio din Chișinău, atunci am auzit o voce superbă care era a Mariei Srabaș. Culmea e că, lucrul descoperit mai târziu, era și pământeană de a noastră de la sud. Apoi, pe un perete din clubul sătesc a fost afișată poza cântăreței, versurile și notele cântecului „M-ai făcut, măică, frumoasă” decupată din revista „Femeia Moldovei”. Priveam această poză de fiecare dată cu multă, multă admirație, nebănuind că, peste ani, căile noastre se vor împleti, că voi avea marele noroc s-o interviewez în nenumărate rânduri.

Maria Sarabaș a avut o carieră artistică cu performanțe de invidiat - prezență scenică relevantă, succese remarcabile la diverse evenimente culturale, spectacole, concursuri, festivaluri, turnee prin țară și peste hotare, etc. Această interpretă deosebită a avut colaborări cu cele mai bune orchestre de muzică populară, a avut parte de frumoase aprecieri și elogi în articolele de referință din presa vremii și, nu în ultimul rând, s-a bucurat și de aprecieri binemeritate, mențiuni, diplome, premii și titluri onorifice. Despre viață și despre cântec am vrea să vorbim acum cu Maria Sarabaș, pentru că melomanii muzicii populare doresc să afle cât mai multe despre ea.

Îți sunt recunoscătoare, dragă Maria, că ai acceptat provocarea și de fiecare dată când ne întâlnim mă

sfătuiești și pe mine de bine și mă încurajezi în ceea ce fac.

Maria Sarabaș: Și eu îți mulțumesc pentru invitația ta insistentă, dar de ce vrei să-mi faci tristețe și nostalgie în suflet? Cu atâta tandrețe și respect vorbești despre anumite momente și pagini cu adevărat extraordinare din viața mea, încât mă copleșesc amintirile și regretele după anii ce au trecut. Și de unde le știi tu atât de multe? Am acceptat un dialog cu tine pentru că suntem colege de scenă și pentru că am o considerație deosebită pentru munca ta nobilă. Îți apreciez atitudinea față de interpreți, pe care îi promovezi echivalent și constant deja de mulți ani la Radio Moldova. Muncești cu drag pentru generațiile de artiști care au fost și acum mai sunt printre noi, dar cultivi și artiști în devenire, pe acei de mâine - un lucru extrem de important pentru posteritate, or noi trebuie să lăsăm urmașilor noștri această inestimabilă zestre spirituală, comoara na-

țiunii române - muzica populară.

Să-ți fac și eu acum niște confidențe că doar pentru asta am venit. De-a lungul anilor ca printr-o sită am cernut și am păstrat pe lângă mine oameni dragi sufletului meu și tu faci parte din acei oameni aleși, pentru că m-ai tratat întotdeauna cu sinceritate și respect. Eu am făcut munca ta de redactor și înțeleg perfect ce înseamnă să promovezi un interpret, să îl susții și să-l ridici la rang de personalitate. Aici pui suflet, nu vorbe goale, pui esența lui în valoare și dai tot ce ai mai bun în gând și în inimă pentru omul respectiv. Nu întotdeauna colegii de breaslă se comportă respectuos, generos și cu dragoste între ei. Și dacă îmi permiți îți spun că te apreciez și eu mult pentru că ești și o interpretă foarte talentată. Am avut ocazia să fim împreună pe aceeași scenă de nenumărate ori și întotdeauna te-am admirat pentru repertoriul autentic valoros cât și pentru calitățile tale de om cu literă mare. În numele multor

interpreți îți aduc sincere mulțumiri și recunoștință.

V. Gh. M.: Maria, îți mulțumesc mult pentru aprecierile tale, dar astăzi ne-am întâlnit să vorbim despre tine. Ai trăit o viață deloc ușoară. Aidoma unei ciocârliei ai avut zboruri în înaltul cerului, dar și căderi dureroase, experiențe grele și evenimente derutante, nu întotdeauna ai fost susținută și apreciată la justa valoare. Din câte știu eu, nu ai putut înregistra nici o melodie la radio timp de 13 ani. Motivul invocat era - vorbește românește, cântă oltenește și o imită pe Maria Ciobanu. Acest impediment este absolut inacceptabil și nefast pentru firea unui artist, or el poate duce la momente de neîncredere și chiar de disperare. Cum ai trecut peste această perioadă?

M. S.: Nici nu știu cum, dar acest epizod se întâmpla deja mult mai târziu prin anii 1970-1983, cam pe atunci când eu eram cunoscută. În anii aceea toți interpreții buni suporta cu greu cenzura sovietică.

V. Gh. M.: Îmi amintesc că fusesei angajată în orchestra „Folclor” a Radioteleviziunii încă din 1968 de când se fondase colectivul. Ce s-a întâmplat, de ce până la urmă nu ai rămas în orchestră?

M. S.: Când m-am prezentat la concurs membrii comisiei de atunci nici nu mi-au permis să interpretez măcar un cântec cap-coadă. Printre ei era renumitul compozitor Dumitru Gheorghită care s-a ridicat și a zis: „Oameni buni, nu este nevoie să o ascultăm, deoarece pe fata asta o cunoaște toată republica”. Eram promovată de postul de radio pentru tineret „Luceafărul” care în 1964 a venit la Cahul special ca să mă înregistreze pe mine și orchestra „Izvoarăș” de la Casa de cultură din oraș, or eu până atunci aveam doar două cântece acompaniate la baian de profesorul de muzică a Școlii pedagogice unde îmi făceam studiile, Constantin Bogdan. În ianuarie 1965 distinsul compozitor Dumitru Gheorghită mi-a încredințat trei piese de ale sale „Cântecul mire-

sei”, „Plaiule iubit” și „Mă făcui, maică, frumoasă”, pe care eu, o simplă artistă amatoare de atunci, le-am înregistrat cu orchestra Radioteleviziunii din Moldova. Astfel am susținut cu brio concursul. Fusesem angajată oficial prin secția de cadre cu salariul de 90 ruble care era o avere după o bursă de doar 20 ruble. Dar s-a întâmplat o neînțelegere între mine și marele lăutar și dirijor Dumitru Blajinu. Nu am acceptat niște condiții umilitoare și am suportat consecințele. Mă prezentam în fiecare zi la serviciu, dar dirijorul mă ignora sau mă întreba: „Fetițo, de ce ai venit la repetiție, cine ești? Ți-am zis că tu nu ai să cânti în această orchestră!”

Iată tragedia mea ca interpretă. Un singur om mi-a hotărât soarta. În disperarea în care mă aflam atunci, am fost nevoită să abandonez, temporar, cântecul. Timp de un an de zile am lucrat la o grădiniță în suburbia sectorului Râșcani, după care am mers la Conservator, la canto. Mă prezentasem cu doine, balade, colinde, cântece de voie bună. Comisia

m-a ascultat cu mult interes, m-a lăudat, după care să ajung să nu mă găsesc în listele de admitere. M-au picat anume la canto. Pe atunci profesor era Leonid Berov, iar rector Alexandru Suslov. Ei mi-au explicat că la facultatea aceasta nu ar fi găsit nimic pentru mine, fiindcă am o voce absolutamente unicală și dacă voi merge chiar și la facultatea de dirijorat coral voi fi obligată să studiez canto clasic, fapt care ar fi putut

să-mi deregleze total emanarea sunetului și acel fir de autentic și de unicat să fie distrus. Acum înțeleg că mi-au vrut un bine, dar atunci a fost o decepție totală și nu știam ce să mai fac. Mă gândeam să o termin definitiv cu cântatul. La Ministerul Culturii s-au găsit niște oameni, care în ianuarie 1968, fiind solistă în orchestra de muzică populară de amatori „Veselia”, mi-au propus să merg la jocurile olimpice mondiale din Grenoble, Franța. Eram în echipă cu Constantin Rusnac la contrabas, cu regretatul Sergiu Cuciuc la clarinet și Mihai Cucicov - acordeon. Susțineam câte 2-3 spectacole pe zi în toate suburbiile orașului Grenoble și în oraș pentru delegațiile sportivilor din toată lumea. Seara eram prezenți la meciurile de hochei, iar la 6 dimineața - suporterii la patinaj artistic, sărituri de pe trambulină ș.a. Așa că nu am abandonat cântatul.

Tot viața îmi oferea șansa ca eu să nu decepționez și să merg mai departe cu cântecul. Evoluam în diverse orchestre de muzică populară de la noi „Veselia”, „Miorița”, „Hora”, „Alunelul”, unde cântau de fapt muzicieni profesioniști și aceste orchestre ușor, ușor concureau cu cele profesioniste. În 1971 am fost invitată de Nicolae Sulac în orchestra „Lăutarii”, unde am lucrat 3 ani de zile. După care, în 1974, am absolvit Universitatea, facultatea de Filologie și m-am oprit în funcția de redactor literar la Filarmonică.

M-am căsătorit, a apărut pe lume fiica, după care în plan profesionist, am avut doar colaborări cu orchestrele de la noi. Cu orchestra „Fluieraș” am lucrat prin cumul, fiind în funcția de redactor la Filarmonică. Timp de trei ani de zile am colaborat cu marele violonist și dirijor Serghei Lunchevici. După toate aceste activități, să zic că am fost decepționată nu pot, dar în adâncul sufletului întotdeauna am avut un complex de inferioritate pentru faptul că nu m-au apreciat

dirijorii în calitate de solistă permanentă.

V. Gh. M: Este o amintire tristă, într-adevăr, dar este un capitol din viață.

M. S.: Acuma poate înțelegeți de ce nu vreau să vin la interviuri pentru că voi, jurnaliștii știți să scoateți totul din om.

V. Gh. M: Maria, ai mai avut la începuturi o situație care rămâne pentru mine și până în prezent de neînțeles. De ce, totuși, Maria Sarabaș nu a fost angajată în statutul unei orchestre profesioniste, atunci când numele ei merita să fie cap de afiș în orice colectiv artistic de la noi. De ce trebuia atâta sacrificiu în dublă postură pentru un talent care trebuia doar să cânte și să ne încante cu vocea ei superbă?

M. S.: Nu demult orchestra „Folclor” și-a sărbătorit 50 de ani de la fondare. Am fost și eu invitată. M-am simțit onorată și am acceptat cu plăcere, dar recunosc că am avut emoții teribile, eram și răcită. Și atunci mi-au trebuit toate abilitățile mele de artistă ca să înfrunt situația și starea mea sufletească. Atunci am conștien-

tizat că iată, au trecut 50 de ani, de fapt o viață de om, o viață de artist dacă vrei și eu nu am fost acceptată pe post de solistă de bază a acestei orchestre! Nu mi-a fost ușor deloc să cânt în acel spectacol, mă podideau lacrimile amare ale amintirilor. Încă de pe vremea când orchestra „Folclor” era a Radioteleviziunii l-am rugat pe Petrică Neamțu să mă i-a măcar pe o jumătate de salariu, dar mi-a zis că nu are locuri vacante în state. Peste niște ani i-am mai propus o dată, deja mi-era și incomod, aveam mai bine de 60 de ani și a rămas vorba mea neauz-

ită. Ulterior am aflat că era mare bătaie pentru locurile vacante de soliști, or unii și le-au făcut și singuri. Am lucrat și în orchestra „Mugurel” a Filarmonicii când la pupitru venise Ion Dascăl, dar nici atunci nu a mers, deoarece eu aș fi acceptat să fiu angajată prin cumul, iar orchestra avea nevoie de soliști de bază. Mie îmi era frică să abandonez postul de redactor ca să nu rămân fără o sursă sigură de câștig, pentru că postul de solistă a fost mereu șubred. Acest loc întotdeauna este râvnit de alții și atunci se declanșează teroarea psihică, concurența neloială, invidia și riști să fii aruncat de acolo de sus de unde ești cocoțat. Am mai pățit-o în repetate rânduri, chiar și în colectivele de amatori. Dacă aș fi vrut, mi-aș fi făcut singură loc așa cum eram bine cu toată administrația Filarmonicii și a Ministerului Culturii, dar nu am vrut să cad în genunchi. M-am resemnat și mi-am asumat statutul de interpretă invitată sau, cum se mai spune acum, de liber profesionist. Ca o paranteză doar aș completa, că am avut nenorocul să nu am susținere de nicăieri - nici soț muzicant nu am avut, nici dirijor amant, nici impresar care să-mi venereze talentul, nici bani cu care să mă auto promovez, dar nici rude cu rang înalt.

Să-ți vorbesc acum, însă, de partea cea bună. Atunci când unii colegi de breaslă, angajați cu acte în regulă în orchestră, nu aveau spectacole și stăteau acasă, eu aveam colaborări cu toate orchestrele profesioniste, ba chiar și cu câteva orchestre de peste Prut, turnee peste hotare, colaborări de vis așa cum ai spus și tu la început. Am tot respectul pentru minunatele orchestre „Folclor”, „Mugurel”, „Lăutarii” și toate celelalte. Am toată admirația și consider că de-a lungul anilor am avut relații amicale extrem de importante pentru mine cu dirijorii Ion Dascăl, Petre Neamțu, Nicolae Botgros, Serghei Ciuhrii și Serghei Lunchevici, cărora le mulțu-

mesc din toată inima pentru tot ce au făcut pentru mine, am avut cele mai frumoase realizări cu ei, înregistrări, turnee și prezențe de neuitat pe scenele mari, unde am avut parte întotdeauna de un public care m-a încurajat și m-a iubit constant. Iată până la urmă chiar dacă nu și-au dorit să mă aibă în statele lor, eu nu le țin pică. Din contra, îi iubesc și le mulțumesc. Poate așa a fost mai bine și pentru public.

V. Gh. M: Stau acum și te ascult, dragă Maria și încerc să mă dumiresc, ce o fi fost la mijloc în cazul tău. Poate faptul că tu cântai românește sau oltenește i-a speriat pe dirijorii noștri?

M. S.: Și asta tot. Pentru că eu întotdeauna insistam, fie în registrele de amatori, fie în cele profesionale, să cânt ceea ce am auzit la mama, la informatorii de folclor din satul nostru. Tu știi, că noi acolo, la sud, avem un folclor aparte cu altă etnogenază decât cel din centrul sau de la nordul republicii și eu nu puteam face decât ceea ce simțeam și știam. Abia în 1985 pentru prima dată, grație lui Serghei Lunchevici la serata lui de creație, am cântat „Colindul de fată și flăcău”, care era mai mult laic decât religios. Știi politica de atunci - nimic românește. În funcția mea de redactor și secretar al consiliului artistic, mereu am fost foarte rebelă, bătaioasă, cu cei de la Ministerul Culturii și de la Comitetul Central, pentru faptul să mă luptam ca în scenă să răzbată folclorul

autentic - doina, balada, colindul. Luptam ca o leoaică.

V. Gh. M: Faptul, că Maria Sarabaș s-a născut la sud, la Cășlița Prut, iar în satele acelea - Giurgiulești, Slobozia Mare, Vadul lui Isac, Manta, Colibași, Văleni, din câte am studiat eu, lucrând la monografia satului meu „Paicu, un sat din lunca Prutului de jos”, pe timpul transumanței s-au stabilit olteni. Cum, Dumnezeu, să cânti altfel, dacă rădăcinile tale sunt oltenești?

M. S.: Mama mea a fost născută în Cășlița Prut, iar cumnata ei, mătușa mea, sora lui tata, era originară din Giurgiulești. Parca erau două surori la timbru și la melismatică. Păi, eu ce trebuie să fac dacă asta mi s-a transmis. Cât aș fi încercat să cânt altfel, nu puteam. Acolo, de unde sunt eu, graiul și melismatica sunt oltenești, mai este și influența dobrogeană de peste Dunăre. Nici folcloriștii din România nu cunosc aceste realități, inclusiv marea realizatoare de emisiuni folclorice Mărioara Murărescu, care cică ar fi spus că Maria Sarabaș va cânta la mine în emisiune atunci când va cânta mai frumos decât toate oltencele din zonă. Bine, Domnule, dar eu nu m-am luat la întrecere cu oltencele din Oltenia. Eu sunt olteancă din Basarabia așa cum m-a creat Dumnezeu. Acest mister nu l-am mai dezlegat, mereu mi-am pus întrebări și mi le pun și astăzi.

V. Gh. M: Dragă Maria, prin felul tău de a fi luptătoare, prin

căderi și disperare, ai reușit să immortalizezi numele tău, să faci să aibă un loc aparte în cultura noastră națională. Mai știi, că Maria Sarabaș așa micuță de statură cum este, e și foarte bătaioasă când e vorba de idealul românesc. Atunci când era interzis să gândești și să spui că ești român, tu, totuși, îndrăzneai. De unde îți vine această calitate?

M. S.: Am mai vorbit despre aceasta și în alte interviuri. Cred că asta a fost durerea neamului meu, pentru că nenorocul a fost de a se fi născut între cele două războaie mondiale. Între ocupația rusească și trecerea firească la Patria-mamă, România, a Basarabiei. Eu m-am născut pe timpul foametei, în ianuarie 1948. Mama mea se temea să deschidă ușa cuiva pentru că avea numai murături în beci, iar tata aducea acasă numai câte un codru de pâine pentru că era profesor la școala serală. Părinții mei au luptat cu foamea și bunelul a făcut 8 ani de gulag. Și pentru ce? Ori bunelul, după ce s-a întors din gulag, m-a chemat într-o zi la el. Eu eram deja studentă la anul 2 la Școala pedagogică din Cahul. Era în 1965. Mi-a zis așa: „Draga bunelului, din cei trei nepoți pe care-i am numai cu tine pot să discut deschis. Ce vă învață pe voi la școală? Vă spun că URSS este acea țară care pe nimeni nu a cotorpît, că acesta e pământ rusesc? Tu să nu crezi. Ascultă ce-ți spune bunelul. Acesta e pământ românesc furat de ruși”. N-am să uit, câte zile voi avea aceste cuvinte ale bunelului. Apoi a mai adăugat: „În genunchi te rog, nimeni să nu afle despre discuția noastră. Eu vreau ca tu să știi cine ești și să mergi cu capul sus, să vorbești frumos limba ta”. Când am trecut cu traiul la Reni, am observat tendința de asimilare. În acest oraș, în portul de pe Dunăre erau stabiliți oameni din toate satele din sudul Basarabiei - olteni get-beget, moldoveni. Tendința proastă a conașionalilor noștri era să vorbească cât

mai stâlcit și cu rusisme limba. Am fost foarte decepționată când părinții mei au plecat din Câșlița Prut și și-au construit casă la Reni. Mi-au trebuit 2-3 ani ca să mă acomodez sufletește cu acel climat etnic care persista atunci în orașul Reni. Mă uitam printre găurile gardului și auzeam cum vorbeau copii și mi se făcea groază. Cartea mi-a plăcut întotdeauna, tata m-a molipsit cu cititul clasicilor - Eminescu, Creangă, Alecsandri chiar dacă era profesor de matematică și geografie, dar mi-a cultivat dragostea pentru poezie și cântec, la fel și mama. Bunelul meu Toader Sarabaș din Giurgiulești a fost mare informator de folclor, iar mama m-a învățat de mică să cânt. Bunelul îmi spunea: „Dacă tu vrei să cânti frumos românește, să nu-ți fie teamă să vorbești limba ta”. „Dar râd copii de noi cum vorbim”. - Îi răspundeam atunci. Asta era implantat în subconștientul românului de atunci, dar și de acum. Nimic nu s-a schimbat. Eu am venit de 9 ani în orașul Reni și acum am 70. Îți dai seama că acum e și mai rău.

V. Gh. M: A fost o politică de deznaționalizare foarte bine implantată.

M. S.: Și acum e la fel. Copiii românilor se duc de bună voie la școli cu predare în limba ucraineană. Iată de unde excesul meu de patriotism. Pentru că dragostea mare pentru țară, pentru identitate, pentru toată ființa noastră este patriotism. Să nu se încurce naționalismul cu patriotismul. Dacă nu-ți respecti identitatea și rădăcinile nu ai nici un viitor

pentru că astea sunt niște repere care te țin mereu cu conștiința trează și știi exact ce ai de făcut.

V. Gh. M: Cei care te-au cunoscut cândva, dar și cei care te știu astăzi nu puteau să nu vadă că Maria Sarabaș este și o femeie foarte frumoasă. Când numai venisem la Chișinău te-am văzut trecând pe strada centrala din capitala. Afara era frig, dar tu erai îmbrăcată într-o blana lungă, cu capul gol. Treceai prin mulțime. Erai ca o bijuterie. Te-am admirat atunci, te admir și astăzi. Ce s-a întâmplat, că viața personală a acestei femei frumoase nu s-a realizat?

M. S.: Păi, iarăși este vorba de destinul meu de artist. Pentru că bărbații noștri sunt cu mentalitatea lor așa cum e. E drept că acum s-au mai schimbat un pic, dar atunci considerau că o artistă, o cântăreață e deplasată, nu are niște principii morale, e destrăbălată. Ori o femeie frumoasă și talentată era un pericol pentru bărbați. Bărbații vroiau ca femeia lor să stea acasă să țină vatra, după principiul – jupâneasa ține casa, iar jupânul ține drumul. Acei parteneri pe care i-am avut pe lângă mine au considerat că nu voi fi fidelă, iar ulterior s-a

demonstrat că femeile alese de ei mai târziu, din alt domeniu, tocmai ele i-au încornorat.

Au trecut anii, eu m-am resemnat când am văzut că nu merge căsnicia. După 7 ani am divorțat cu Mihai Cangaș, un țambalagi foarte talentat, de care, din păcate, lumea a uitat. Pe vremea aceea cel mai mare deficit printre muzicanți erau țambalagi. Eu am crezut că împreună vom face lucruri frumoase, fiind căsătorită cu un muzician de talia lui, neavând studii muzicale aveam nevoie de sprijin, de cineva care să se așeze la pian și să-mi spună „Maria, piesa asta e bună”, să-mi aleagă tonalitatea, să-mi vadă posibilitățile mele vocale, diapazonul muzical. Dar n-a fost să fie.

V. Gh. M: Pe mine m-a mirat când într-un alt interviu mi-ai confirmat ceea ce îmi spui acum, că tu îți cauți partener doar din domeniul artistic, al muzicienilor. Și dacă ai fi întâlnit un inginer, un savant, care te-ar fi venerat și te-ar fi înțeles, chiar nu acceptai?

M. S.: Nu mi s-a întâmplat. Apoi, fiind divorțată de soțul meu Mihai, îmi creșteam de una singură fiica și ca mamă aveam marea frică să continui activitatea mea artistică, să plec în turnee, la nunți, la concerte și să o las fiica mea, care intra în pubertate, cu un bărbat străin.

Atunci m-am resemnat și mi-am zis că viața mea o voi dedica fiicei, ceea ce am și făcut. De la vârsta de 40 de ani încoace sunt singură absolut. Și a trebuit să trec prin asta și să demonstrez că sunt femeie cu demnitate și merit să fiu respectată ca om în primul rând. Dar mi-au trebuit ani și acum persoanele care au încercat să mă abordeze și să mă umilească, poate, au ajuns să mă respecte și să-mi sărute mâna. Deci, demnitatea și mândria te costă până la urmă.

V. Gh. M: Știu că te bucuri foarte mult de realizările fiicei tale Diana pentru care ai și sacrificat multe pentru ea și astăzi ți-a

adus în casă 2 nepoței pe care îi iubești enorm.

M. S.: În primul rând îi mulțumesc fiicei mele pentru faptul că este foarte ageră la minte și stă cu picioarele pe pământ. Atunci când, eu decepționată fiind, pentru faptul că a abandonat muzica după 18 ani, fiind violonista care a câștigat o bursă la Universitatea de Arte din Houston, America fiind selecționată dintre 72 de candidați, mi-a zis: „Mama, nicăieri în lume muzicanții nu sunt apreciați la justa lor valoare. Eu nu vreau să fac sport, ci vreau să trăiesc pentru mine, să-mi fac familie, să am copii”. Și în al doilea rând vreau să-i mulțumesc fiicei mele că a avut curaj să facă 2 copii, să-mi dea 2 nepoței. Eu nu am riscat pentru că într-adevăr nu a reușit viața mea privată, nu am putut să mă recăsătoresc, să-mi refac familia, deși copii puteam să mai am. Multe femei au curaj să dea viață unui copil chiar nefiind căsătorite. Eu nu am avut curajul să pun această pată de copil din flori, să persiste asupra unui om care nu are nici o vină. Consider că un copil trebuie să se nască într-o familie unită și fericită, să aibă în egală măsură și mamă și tată. Fiica mea este bravo, bine că are un soț bun, dar stătea la dubii să nască al doilea copil sau nu. În America chiar din prima lună de sarcină se poate determina sexul copilului și i-au spus că e băiețel. Ea, însă, își mai dorea o fetiță. Și atunci i-am zis: „Dacă așa a vrut Domnul nu cumva să îndrăznești să faci ceva, îmi mai naști un nepoțel”.

V. Gh. M: Nepoții în mare parte a timpului sunt la tine acasă?

M. S.: Sunt aici pentru că mie nu-mi place America și nu vreau să merg acolo. Și le-am pus condiția, dacă vreți să vă ajut - veniți aici.

V. Gh. M: Și când vor merge la școală?

M. S.: Tot aici vor face școala. Cred că fiica mea, mai devreme sau mai târziu, se va stabili cu

traia aici, la Chișinău. Mai târziu va veni și ginerele. Deocamdată stă acolo, știi cât de delicată e la noi problema angajării în câmpul muncii.

V. Gh. M: În concluzie, ce-și dorește cel mai mult Maria Sarabaș acum și dacă crede că va mai putea scoate în scenă cântece pe care le așteaptă publicul ei.

M. S.: Vârsta când încă îți sună vocea ar trebui s-o amplifici cu repertoriul nou, să cauți, să muncești. Acum, însă, cea mai mare satisfacție a mea e să stau cu nepoței acasă, să nu mai merg pe la interviuri, să nu fiu mereu în alertă, pentru că a fi, a te menține în statutul tău de interpret nu este atât de ușor, trebuie mereu să fii odihnită, chită, gătită, la patru ace, să fii mobilizată interior, să fii sănătoasă, să fii frumoasă, iar asta te costă. Sunt niște emoții care te consumă. Să ai bani, să fii plătită. Și atunci găsești un argument de ce să mai vii la interviuri, la radio, la tv. Dar de ce să mai cânt pe scenă pe gratis cu diverse ocazii la vârsta asta?

Am fost destul de promovată, am umplut spațiile de emisie și sălile de concerte cu inima mea curată ca în schimb să rămân numai promovată și nu remunerată.

V. Gh. M: Maria Sarabaș eu îți mulțumesc mult că ai acceptat să vii la acest interviu. E bine să cunoască și tinerii cântăreți, că o carieră artistică nu e doar cu flori și aplauze, ci presupune sacrificii și jertfe chiar. Prin exemplul tău se poate citi o pagină aparte din viața unui artist.

M. S.: Mulțumesc ție, pentru că întotdeauna m-ai susținut, ai vrut să-mi dai un reper moral ca eu să continui mai departe. Da, viața artistică și viața privată în care omul și artistul are multe de înfruntat, este de fapt o îngemănare de destin și este imposibil să le separe.

Veta Ghimpu Munteanu,
Maestru în arte

VICTORIA MEREACRE, CENTRUL DE CREAȚIE AL COPIILOR „GHIOCCEL”, SECTOR CIOCANA, MUN. CHIȘINĂU

La sfat cu Dansul Folcloric

Când copiii de la Centrul de creație al copiilor „Ghioccel”, sector Cio-cana, municipiul Chișinău, director doamna Ala Culeac, sunt în vacanță, cadrele didactice au un bun prilej de a-și îmbogăți și dezvolta cunoștințele în domeniul profesat.

Cu această ocazie, la 4 ianuarie 2019, în incinta Centrului s-a desfășurat Seminarul metodico-practic cu genericul „Simboluri și obiecte rituale – componente tradiționale ale dansului folcloric” având ca obiectiv general: dezvoltarea competențelor profesionale a conducătorilor

ansamblurilor de dans popular în promovarea și valorificarea potențialului cultural imaterial.

În cadrul evenimentului au participat atât profesorii și coregrafii din sector cât și colaboratorii instituției respective.

Și de data aceasta organizatorii adresează mulumiri participanților și invitaților: doamnei Mariana Cocieru, doctor în filologie, șef al Sectorului Folclor la Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu Hasdeu” și domnului Ion Benchei, lector universitar, Universitatea de

Stat Pedagogică „Ion Creangă”, coregraf, conducătorul Ansamblului de dans popular model „Ciuleandra”.

Partea practică a fost desfășurată de către moderatorul seminarului dl Pavel Popa, coregraf, Maestru în Arte, conducătorul Ansamblului de dans popular „Moldovița” și dl Sergiu Gutu, coregraf, conducătorul Ansamblului de dans popular „Lozi-oara”, ambele formații fiind din cadrul Centrului de creație al copiilor „Ghioccel”.

Rolul educației extrașcolare în formarea personalității integrale

Începuturile educației nonformale ne duc către sfârșitul anilor 60-începutul anilor 70 ai secolului trecut, perioadă în care pentru întâia oară s-a vorbit despre „criza globală a educației”, cauzată de faptul că sistemul de educație formală este prea lent pentru a se adapta la schimbările social-economice. Atunci, educația nonformală a fost privită ca o alternativă capabilă să aducă plusvaloare sistemului de învățământ. Către anii 90, UNESCO a definit educația nonformală ca fiind constituită din „orice activități educaționale organizate și susținute, care nu corespund exact cu ceea ce numim educație formală”. Aceasta poate fi realizată în cadrul sau în afara instituțiilor de învățământ și se adresează persoanelor de toate vârstele.

Activitățile extrașcolare sunt apreciate atât de către copii, cât și de factorii educaționali în măsura în care:

- valorifică și dezvoltă interesele și aptitudinile copiilor;
- organizează într-o manieră plăcută și relaxantă timpul liber al copiilor contribuind la optimizarea procesului de învățământ;
- formele de organizare sunt din cele mai ingenioase, cu caracter recreativ;
- copiii au teren liber pentru a-și manifesta în voie spiritul de inițiativă;
- participarea este liber consimțită, necodificată, constituind un suport puternic pentru o activitate susținută;
- au un efect pozitiv pentru munca desfășurată în grup;
- sunt caracterizate de optimism și umor;
- creează un sentiment de siguranță și încredere tuturor participanților;
- urmăresc lărgirea și adâncirea influențelor exercitate în procesul de învățământ; contribuie la dezvoltarea armonioasă a copiilor.

Orice parinte și orice cadru didactic știe că educația copilului reprezintă piatra de temelie pe care se va susține întreaga sa persona-

litate și viața. Educația extrașcolară își are rolul și locul bine stabilit în formarea personalității copiilor. Educația prin aceste activități urmărește identificarea și cultivarea corespondenței optime dintre aptitudini, talente, cultivarea unui stil de viață civilizat, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii.

Activitățile extrașcolare prezintă unele particularități prin care se deosebesc de activitățile didactice. Activităților extrașcolare li se descriu următoarele caracteristici:

- caracter facultativ, cadrul didactic intervine doar în antrenarea copiilor / elevilor la aceste activități;
- conținutul lor se fixează în funcție de dorințele, preferințele și interesele copiilor / elevilor;
- pornesc de la inițiativele copiilor / elevilor;
- autenticitate, căci se bazează pe experiența trăită a copiilor;
- stimulează competiția între copii / elevi sau / și grupuri de copii / elevi;
- au, în general, caracterul unor activități de grup;
- asigură o învățare implicită, practică, utilă pe termen lung;
- formele de organizare ale acestor activități sunt mult mai flexibile și cu caracter recreativ;
- evaluarea rezultatelor acestor activități se realizează folosind cu precădere aprobarea prin laudă, încurajare și evidențierea participării;
- atractivitate, elevii participă într-o atmosferă de voie bună și optimism, cu însuflețire și dăruire, la astfel de activități;
- numărul activităților extracurriculare, trebuie să țină cont de celelalte activități ale copilului / elevului și să se armonizeze cu celelalte activități ale copilului într-un întreg firesc, neforțat.

Deasemenea evidențiem și beneficiile activităților extrașcolare:

- îi formează și le oferă copiilor ocazia de a avea propria părere

și de a căpăta mai multe abilități de învățare;

- se desfășoară într-o atmosferă neformală, ceea ce contribuie la încheierea învățării formale;
- ajută copiii să-și exprime emoțiile, să cunoască lucruri noi și totodată să se simtă importanți pentru societate;
- reprezintă o oportunitate de a descoperi pentru sine acele activități care nu sunt incluse în programul școlar sau li se acordă prea puțină atenție în conformitate cu curriculum de studii;
- varietatea de activitate poate fi chiar cea mai bună metodă de odihnă și relaxare și dacă ne gândim la faptul că odihna de acasă se rezumă la vizionarea televizorului sau jocurile computerizate.

Subliniem că în Centrele de creație copilul beneficiază de un cerc suplimentar de comunicare. Frecventând aceste cercuri, copilul capătă mai mulți prieteni, întrucât, interesele comune îi apropie. Înscrierea copilului la cerc este o modalitate de a-i spori gradul de autoapreciere. Dacă la școală copilul nu manifestă performanțe la anumite materii, cercurile pe care le frecventează la Centrul de creație îi oferă satisfacție, având efectul educativ scontat. Aici ei nu sunt notați cu calificative, ceea ce contribuie la eliminarea inhibării și reticenței în a se manifesta, fiecare copil își poate da frâu liber fanteziei, obținând anumite performanțe. Unii dintre ei se afirmă nu doar în cadrul centrului, dar și la nivel republican și internațional. E foarte bine când copilul poate să-și aleagă singur ocupația, dar este și mai bine când intervin și părinții.

Activitățile extrașcolare le lărgesc orizontul de cunoștințe și le cultivă anumite valori. Dacă copilul are ocazie să facă ceea ce îi place, el crește intelectual și moral. În rezultat, descătușarea obținută în cadrul activității extrașcolare are repercursiuni pozitive asupra activității didactice.

„Aud cum cântă-n mine crizantema...”

Unică în felul ei, poezia Renatei Verejanu se înscrie în mod firesc în contextul literar al timpului și se manifestă prin tendința nemijlocită de a dezvălui o complexitate de stări, sentimente, neliniști interioare, care aprofundează un univers existențial specific, îndeamnă de a contempla toate labirinturile firii umane. În primul rând vom semna în versurile sale, o viziune specifică asupra realității, autoarea cultivă o poezie bărbătească, lipsită de podoabe artificiale, dar ancorată temeinic în realitatea cotidiană, unde își profilează „propria icoană”, așa cum vedem în versurile ce urmează: Îmi duc trecutul în spate, și viitorul duc, / C-o mare adâncime pe alfa o astup. / Din ceruri personale spre bezne-adânci, buluc / Spre propria icoană chipul eu mi-l urc. (*Propria icoană*)

Trecutul și viitorul dus în spate de către eroul liric este o metaforă cu semnificații individualizatoare, iar prin aceasta autoarea își asumă responsabilitatea față de propria personalitate artistică, relevă legătura cu baștina și înaintașii, cu oamenii meileagului său cu cei dragi, pe care i-a avut în preajmă și se perindă printre amintiri. De aici survine intenția de a face o panoramă în timp pentru a-și profila propriul portret artistic și a aduce ofranda omeniei, vieții, iubirii, bunătății sufletești. Încântarea în fața lumii survine din propria intuiție lirică, din dorința firească de a promova valorile general-umane, de a demonstra prin exemplul personal poziția înțeleaptă a poporului față de esențele primordiale ale vieții, față de muncă, natură, trecerea ireversibilă a timpului. Dialogul cu lumea porneste de cele mai multe ori de la invocarea vetrei părintești, ca treptat să se condenseze într-un sentiment total de admirație față de resorturile existențiale ale universului. Prin transfigurarea unor imagini artistice din ambianța țărănească are loc reintegrarea în tiparele vieții rustice, cu scopul de a transmite un mesaj de trăiri omenesti, care alternează în planuri spiri-

tuale afective. Soarele nostru patrat / Împărțit la-ntregul sat: / Și la mici, și la bătrâni, / Și la păsări, și la câini... / A intrat în aluat, / Iar noi pâinea am mâncat. (*Soarele patrat*)

Cântecele de acasă vibreză într-o manieră baladescă, ca să exprime un sentiment de jubilație, dar și de grave contradicții interioare, de întrebări, răspunsuri, meditații existențiale.

Auțiți cum plouă în mine?

Pâraele înfruntă sângele

Și dau năvală în oglinda invidiei.

(*Plouă în mine*)

În versul R. Verejanu „plouă” peste amintiri și sentimente, „plouă dens” în cele „patru anotimpuri glas în glas se lovesc”, ca în cele din urmă să se ajugă la o întrebare hamletiană: „De unde în ploaie atâta furie?”

Plouă fiecare moleculă, fiecare atom –

E ură sau bucuria mea de om?...”

(*Plouă în mine*)

Ploaia copleșește prin durata de intensitate, se are în vedere „o curgere” interminabilă, fără început și fără sfârșit a sentimentelor, aspirațiilor umane într-un decor de solitudine nostalgică, unde eroul liric încearcă să-și exteriorizeze ca într-un „balansuar” niște stări sufletești contradictorii prin esență, dar marcate de o ireversibilă sete de viață. Autoarea condensează clipa trăită prin partea de cântec și partea de durere pentru a indica o fenomenologie a spiritului cu o vastă sferă de cuprindere a identităților existențiale:

Cu-al meu strop de fericire și cu stropul meu de chin,

Port în glas și viscol, port și cer senin.

Port în ochi și cântec, și suspin mai port –

Eu cu stropul meu de viață și cu stropul meu de mort.

(*Balansuar*)

Este vorba de sinuozitățile sufletului omenesc urmărit de marile ridări și prăbușiri ale condiției umane, ceea ce ne determină să aprofundăm ideea de descătușare lăuntrică, dar și de un optimism ferm, „acuma sunt protest, bucurie, durere strânse la un loc”. Este conturată o idee de întregire estetică prin prisma unor categorii simbolice depozitate de alura lor sacrală, dar alimentate de o irezistibilă sete de viață, de primenire lăuntrică. Așa dar, specificul poeziei R. Verejanu constă în identificarea structurii sale sufletești cu aspectele contradictorii ale vieții, ea are capacitatea de a dezvălui toate fenomenele din realitatea descrisă într-un ansamblu integru, pentru a le percepe în unitatea și contradicția ei dialectică. Între conexiunile și relațiile stabilite în sfera cunoașterii artistice este prefigurată o stare poetică arbitrară, schimbând înțelesurile inițiale și înlocuind nuanțele printr-o viziune poetică demnă de o sobrietate interioară deosebită, „aud cum cântă-n mine crizantema...” Cântecul „crizantemei” transpare drept parte integrantă a ființei sale poetice, aprofundează o sintetizare sincretică de viziuni, unde în plan simbolic-metaforic are loc suprapunerea lor dialectică. Este exprimat un bilanț artistic și emoțional, după care survine resemnarea pecetluită în curgerea ireversibilă a timpului, în tăcerea solitară din „dimineața de după moarte”. Fidelă crezului său scriitoresc, R. Verejanu rămâne și în continuare în preajma „crizantemei” ce-o leagă de anturajul său existențial pentru a se detașa de convențiile timpului și a ajunge la o nouă dimensiune sufletească, acolo unde viața și moartea, dragostea și suferința, amurgul și lumina se condiționează reciproc.

Zile de neuitat în Macedonia

În timp ce în Moldova vremea deja se răcise, membrii Ansamblului de dans popular „Spicușor” și al Colectivului de dans modern „Maghica” din cadrul Casei de Cultură din or. Căușeni, conducător artistic și coregraf Svetlana Goncearova, au mai reușit pentru câteva zile să se cufunde în atmosfera caldă și însorită a Festivalului Internațional de folclor „Zile de noiembrie” desfășurat în însoritul oraș macedonean Ohrid, pentru a familiariza publicul spectator cu frumusețea și expresivitatea artei coregrafice moldovenești. Pe artiștii noștri i-a bucurat nespuse de mult clima încinsă și dezmierdătoare care a permis desfășurarea paradei participanților festivalului pe strada principală a orașului Ohrid. De asemenea, în orașul respectiv, timp de două zile au avut loc o serie de spectacole susținute de către oaspeții festivalului sosiți din diverse țări care au creat o atmosferă caldă și prietenoasă care a dominat între colectivele participante la eveniment cum ar fi: Grupurile folclorice „Mugla” și „Karabunarcе” din Bulgaria, Ansamblul de dans folcloric „Ozel

iz koleji Selma Caner ortaokulu” din Turcia, Formația folclorică „Rumija” din Montenegro și Colectivul „Ohri-gjanca” din Macedonia.

Ca atare, publicul a cooptat amabil și binevoitor performanțele grupurilor participante care au constituit un program artistic variat și multicolor. Ansamblul de dans popular „Spicușor” a demonstrat spectatorului, dar și oaspeților festivalului frumusețea și temperamentul dansurilor noastre populare: „Hora și sârba de la Căușeni”, „Hai la joc”, „Ostropățul”, „Bătuta”, „Hora ca la noi” ș.a., iar Ansamblul de dans modern „Maghica” a oferit mai multe creații coregrafice interesante cum ar fi: „Ciobănașul”, „Dansul țigănesc”, „Pirații”...

Zăbava părtașilor sărbătorii respective a fost completată cu o suită de momente atractive admirate în cadrul excursiei prin vechiul oraș Ohrid. Aici tinerii au vizitat nenumărate biserici și catedrale vechi, amfiteatrul antic și cetatea lui Samuil – principalul obiectiv turistic al or. Ohrid. Au avut ferici-ta ocazie să întreprindă plimbări

cu corăbioară și să se bucure de cele mai frumoase vederi ale lacului Ohrid pe malurile cărui-a este situat orașul propriu-zis. Tinerii au mai reușit să viziteze și capitala Republicii Macedonia orașul Skopje care de asemenea ne-a impresionat puternic cu arhitectura sa uimitoare și monumente – adevărate opere de sculptură sau de arhitectură valoroase din punct de vedere istoric și științific, menite să amintească importante evenimente, dar și personaje ilustre din viața poporului macedonean.

Festivalul s-a încheiat cu o seară de adio a tuturor participanților, în cadrul căreia tinerii au avut posibilitatea să comunice, să danseze și să facă schimb de suvenire și adrese.

Toate grupurile participante la festival au fost premiate cu diplome și cadouri memorabile din partea organizatorilor festivalului – Asociația Europeană a Festivalurilor Folclorice și Asociația Festivalurilor Internaționale de folclor din Ohrid, Macedonia, reprezentată de președintele Asociației IFFOM dl Milenko Andreski.

Participanții Ansamblului de dans popular „Spicușor” și Ansamblului de dans modern „Maghica” exprimă recunoștință imensă per-

sonal Președintelui consiliului raional Căușeni dlui Nicolae Gorbă și șefului Direcției Educație, Cultură, Tineret, Sport și Turism

Căușeni dlui Vasile Molodilo pentru contribuție în acordarea asistenței financiare la organizarea acestei călătorii.

IRINA BÎRCĂ, PREȘEDINTELE JURIULUI CONCURSULUI

DRAG MI-I CÂNTUL...

Ediția a VIII-a a Concursului raional al cântecului popular cu genericul „Drag mi-i cântul” a întrunit 20 de interpreți de muzică populară, selectați în 3 grupe de vârstă: 9 - 15 ani (9 concurenți), 16 - 25 (1) și 26 - 65 ani (10 interpreți), din diferite localități ale raionului Cantemir. Anticipând evenimentul, vom afirma obiectivele concursului – studierea, valorificarea și promovarea cântecului popular, stimularea activităților de creație a interpreți-

lor și promovarea tinerelor talente. Obiectivele respective au fost atinse. Evoluarea interpreților fiind una variată, cu elemente de autenticitate și originalitate, fapt remarcat, în final de către membrii juriului activității, care au transmis opinia colectivă a publicului, că avem în satele noastre adevărate talente, cântăreți înzestrați cu har Dumnezeiesc, ce trebuie promovate, pentru a duce hăt departe faima meleagului. Fiecare participant a prezentat câte 2 piese cu caracter diferit, din repertoriul interpreților de muzică populară din spațiul românesc, criteriile de apreciere fiind măiestria interpretativă; ținuta scenică; stilul individual și caracterul de interpretare, dar și autenticitatea costumului popular.

A fost o adevărată revelație, un concert de zile mari, astfel încât publicul spectator a tot aplaudat, melodii interpretate fiind destul de reușite. Oricum, în final, membrii juriului au decis să acorde locurile premiante, după cum urmează: în

categoria 9 - 15 ani – locul I Tatianei Pencov (s. Țolica) și Damiana Chiriac din Gotești; locul II-i Cristinei Andriescu (s. Gotești); locul III-i Evelinei Vatamaniuc din s. Hănăseni. Premii speciale ale juriului le-au fost înmânate interpretelor Valeria Diaconu din Cantemir și Danei Moldovanu din Cania. Cu cea mai înaltă notă a fost apreciată evoluarea cunoscutului interpret din s. Țolica – Gheorghe Zacon, unicul concurent în categoria 16 - 25 ani. Iar în categoria 26 - 65 ani locurile premiante le-au revenit Mariane Curtev din s. Baimaclia, locul II-i Victoriei Romașcanu din s. Cania, pe locul III-i situându-se doi concurenți – Maria Stiharu, s. Șamalia și Vasile Mocanu din Ciobalaccia.

De premii speciale s-au învrednicit Vera Cazacu din Hănăseni și Maria Savițchi din Șamalia.

Învingătorilor din fiecare categorie le-au fost înmânate trofee, diplomă și premii bănești.

O VIAȚĂ TRĂITĂ ÎN RITM DE DANS

La 18 decembrie 2018, Casa Raională de Cultură Ialoveni a găzduit frumos Spectacolul jubiliar extraordinar, Invită Maestrul Andrei Ungureanu la 70 de ani de la naștere și 45 de ani de creație”. Evenimentul inedit și prestigios este un raport de activitate a școlii de coregrafie a specialistului, Andrei Ungureanu, Om Emerit al Republicii Moldova.

La această serbare ne-a onorat cu prezența sa, actorii de calibru ai dezvoltării politicilor culturale, care cu multă bucurie și prețuire au adresat mesaje sincere și profunde omagiatului Andrei Ungureanu. Domnul Oleg Mereacre, Vicepreședintele raionului Ialoveni i-a înmănat Diploma de gradul I a Guvernului Republicii Moldova; domnul Sergiu Armașu, Primarul orașului Ialoveni i-a decernat diploma de onoare; doamna Nadejda Andronic, Vicepreședintele Federației sindicatelor lucrătorilor din domeniul culturii i-a prins la piept, Insigna de Onoare a Sindicatelor”; iar prietenii și discipolii împreună cu părinții i-a adus în dar florile recunoștinței.

Promotor și inițiator al multor acțiuni culturale, Andrei Ungureanu a împărtășit publicului iubitor de melos și joc popular, plinătatea spirituală, primenirea sufletească și bucuria împlinirilor familiei sale. Spectatorii au admirat muzica, dansul și costumele rarissime, într-o frumoasă călătorie muzical coregrafică asemeni ciclului vieții maestrului.

Tabloul coregrafic „Revedere”, asemeni unui inel compozițional a oglindit periplul vieții protagonistului, dar și crezul său artistic: „dansul este un instrument al comunicării sociale. Are valoarea unui act simbolic, ca expresie a celebrării vieții”. Cei mai talentați copii ai Studioului artistic, Enigma”

au interpretat cu iscusință valsuri-le: „Valurile Dunării” și, Sub cerul Parisului”, precum și compozițiile: „Șlagăr Latino” și „Splendoarea gingășiei”. Faimoșii membri ai Ansamblului de dansuri populare, Porumbița” au încins o mândră horă a satului, care a trezit nostalgia vremurilor vechi, când întâlnirea cu lăutarii și dansatorii era cea mai așteptată de comunitate. Intenția distinsului profesor este de a sublinia necesitatea unei investigații de adâncime a horei și a contextelor ceremonial ritualice, pentru a-i cunoaște semnificațiile și valorile adevărate.

Omagiatul împreună cu feciorii și nepoții săi au executat cu măiestrie o secvență de dans popular pentru a evidenția continuitatea între generații a dinastiei Ungureanu, iar din partea tuturor, nepoțica Andreea, a sporit încântarea publicului cu o frumoasă dedicație muzicală „Pentru scumpul bunel”.

Ambele formații artistice, Enigma” și „Porumbița” au etalat cu ostentație o impresionantă reprezentare coregrafică, intitulată sugestiv: „Colaj moldo-brazilian” pentru a intensifica atmosfera de continuă

sărbătoare, resurecție sufletească și generatoare de energii vitale.

Exegetul Andrei Ungureanu a montat scenic un măreț „Caleidoscop coregrafic internațional” – o suită de dansuri tradiționale ale diferitor popoare: „Hora moldovenilor”; „Gopac”, Ucraina; „Polca bielorusă”; „Horo”, Bulgaria; „Ciardaș”, Ungaria; „Lezghinca”, Georgia; „Horovod” și, Russkaia pleasovaia”; „Suita de dansuri folclorice pe Valea Tutovei”, România; „Lambada” braziliană și „Macarena” spaniolă; „Dansul țigănesc” reprezentativ pentru romii din Moldova, culminând cu o lucrare de excepție - „Ciocârlia”. Scopul său este de a releva trăsăturile fundamentale: sincretismul, incredibila congruență între frumusețea melosului, autenticitatea costumelor, ghirlanda de ritmuri exuberante ale jocului, aspectul estetic, varietatea, originalitatea și înțelepciunea genului creației populare.

În semn de omagiu și admirație pentru onorabilul profesor, renumiți artiști Ady Carp, Nicoleta Cotorobai, Mariana Mihăilă, Nadia Crăiță-Mîndră, Adrian Ursu, Vasile Mereuță, Valentin Butucel, Ion Condrea – dirijorul Orchestrei raionale de muzică populară „Porumbița”, Ansamblul etnofolcloric, Ialovenianca” și Orchestra raională de fanfară Ialoveni, director artistic, Grigore Vîrlan i-au adus în dar o salbă de melodii armonioase.

Figură proeminentă a culturii naționale, Andrei Ungureanu s-a născut la 18 decembrie 1948 în familia țăranilor Ion și Natalia Ungureanu din s. Dănceni. A absolvit cu succes Școala medie Dănceni, apoi în anul 1967 – Colegiul de Mecanizare din or. Hîncești. Își începe cariera interpretativă în Ansamblul de dansuri populare „Andrieș”, conducător artistic dl Ion Mustață din or. Hîncești. După finisarea serviciului militar

susține examenul de înmatriculare la Colegiul de Arte din or. Soroca, specialitatea: coregrafie, pe care îl absolvește cu diplomă roșie. Angajat în câmpul muncii, exercită timp de 5 ani toate funcțiile din cadrul Secției Cultură Nisporeni, unde înființează Ansamblul de dansuri populare „Oleandra”, care susține un șir de turnee în regiunea Volgograd, Federația Rusă, regiunea Rahov, Ucraina și în multe localități din Republica Moldova. În acest ansamblu și-a început activitatea vestitul interpret de muzică ușoară Gheorghe Țopa.

În calitatea sa de șef al Direcției Raionale Cultură Camenca, înființează un ansamblu de dans popular și o catedră de coregrafie la Școala de arte din această localitate. Susține frumoase concerte în Ucraina, Polonia, împreună cu compozitorul Petre Teodorovici și în Bulgaria cu regizorul Vasile Stratulat.

Eminentul artist a activat 10 ani în satul Țaul, raionul Dondușeni. Aici, în incinta Palatului de cultură a înființat Ansamblul de dansuri populare „Spicușor”, care împreună cu Orchestra de muzică populară

„Alboteanca”, participă la EREN-ul și Televiziunea centrală din Moscova, deasemenea susține mai multe spectacole în regiunea Krasnoïarsk, Rusia, Haciașia – Georgia etc. Este laureat al Primului Festival Unional de Creație Populară din URSS și a altor festivaluri republicane și internaționale. În acest ansamblu a dansat mai mulți ani cunoscutul interpret de muzică populară Vasile Mereuță, care după plecarea maestrului Andrei Ungureanu din Țaul, a condus acest ansamblu.

Absolvește Institutul de Arte „Gavriil Muzicescu” în anul 1978. În calitate de șef al Direcției Cultură Ialoveni, în anul 1990 inaugurează secția de coregrafie la Școala de Arte Ialoveni și fondează Ansamblul de muzică și dans popular „Porumbița”, cu dirijorul Gheorghe Matei, director al Școlii de Muzică „Filip Todirașcu” din satul Costești, raionul Ialoveni. A înființat la Ialoveni Filiala de carte românească „Nicolae Titulescu”, în colaborare cu Biblioteca Județeană „Ion Minulescu”, Slatina, județul Olt, România, iar de comun acord cu etnologul Tudor Colac de la Academia de Științe a Moldovei instituit Festivalul concurs național al interpreților violoniști „Filip Todirașcu”, Festivalul de folclor „Sărbătoare pe Botna”, înregistrat de UNESCO și Simpozionul științific „Petre Ștefănuță”, dedicat marelui folclorist basarabean, originar din Ialoveni.

Afirmându-se drept un coregraf consacrat, a înființat formațiile de

dans sportiv „Elegance”, Costești și „Ghiociei”, Dănceni – satul de baștină. Aici, primii pași de dans i-a făcut Mariana Mihăilă – interprete de muzică ușoară. În anul 1995 a fondat Ansamblul de dansuri sportive „Enigma”, din care a făcut parte și arhicunoscutul interpret de muzică ușoară Adrian Ursu. Redenumit apoi în Studioul artistic „Enigma”, a dus faima dansului european și latino-american în România, Ungaria, Polonia, Lituania, Belarus.

Ansamblul „Porumbița” acumulează în palmaresul său participări la o mulțime de festivaluri naționale și internaționale, precum: „Festivalul din Hirău”, Hora din străbuni” din Vaslui, Festivalul, Jocul din bătrâni” din Țirgu-Mureș” – România. Mae-

strul Andrei Ungureanu a înființat Ansamblul unificat, Doina Prutului”, cu dansatorii și orchestra din Ialoveni, împreună cu dansatorii din Murgeni, jud. Vaslui, care prin participarea la, Festivalul Internațional al țărilor latine” din or. Tulcea, a obținut Marele Trofeu.

În anul 2013, în cadrul Festivității „Topul Raional al Personalităților”, Consiliul Raional Ialoveni i-a conferit maestrului Andrei Ungureanu titlul onorific „Personalitatea Anului 2012 în Domeniul Culturii”. În semn de înaltă apreciere, în anul 2015, Primăria orașului Ialoveni i-a acordat titlul onorific „Ambasador al orașului Ialoveni”.

Sărbătoarea jubiliară a maestrului Andrei Ungureanu, este o lecție

de excelență a perfecțiunii artei coregrafice și a dragostei pentru tezaurul estetic popular, care a oferit tinerilor posibilitatea de a își manifesta și etala talentul.

*Distinsule profesor
Andrei Ungureanu!*

Suntem onorați să Vă adresăm un sincer mesaj de felicitare, care să cuprindă deosebita noastră bucurie, cu prilejul fericit al jubileului de 70 de ani de la naștere și 45 de ani de creație.

Vă dorim să ne trăiți, că ne trebuie la mulți ani și fericiți, sănătos, demn, impetuos, cu integritate și perfecțiune morală, cu vigoare, inspirație și putere de creație!

NATALIA SALCIUC, PROFESOARĂ, GIMNAZIUL „ION CREANGĂ”, S.CANIA, CANTEMIR

CLINCHETUL ZURGĂLĂILOR DIN SEARA DE AJUN...

Personal consider că cea mai frumoasă, iubită și așteptată sărbătoare a creștinilor ortodocși este Crăciunul, celebrat pe 25 decembrie/7 ianuarie. Când îmi amintesc de această sărbătoare, în față îmi apar bunii mei părinți, casa de pe malul Prutului din Hănăsenii-Noi, Leova, frații, surorile, săteni, colegi, prima învățătoare – Lucia Pucalev, neuitatele seri de Crăciun și Anul Nou. Chiar dacă nu aveam brăduț cu jucării, la geam puneam o gutuie, un fulgușor de vată și așteptam cu răsuflarea întretăiată colindătorii, vâlarii, irozii, cu un colind, o hăitură, un dans cu foc, pentru care mama îi răsplătea cu colaci copti în cuptor. Din fericire, cam aceleași tradiții de Crăciun am descoperit și în satul Cania, Cantemir, unde m-am stabilit cu traiul încă din 1968. Știu de acasă: Crăciunul semnifică nașterea fiului lui Dumnezeu, trimis pe Pământ să ajute oamenii să devină mai buni, mai credincioși și mai îngăduitori.

În satele din lunca Prutului, în Ajunul Crăciunului, gospodarii se trezesc disdedimineață, aprind focul în sobă, îl atâță cu un vreasc, în timp ce rostesc urarea: „Bună dimineața lui Ajun! / C-a venit într-un ceas bun / Să ne-aducă: porcii grași și unturoși / Și oamenii sănătoși, / Vacile cu viței, oile cu miei, / Scroafele cu purcei, cloștile cu pui, găinile cu ouă, să ne-ajungă și nouă. / La mulți-mulți ani!”. Gospodinele se întrec la preparat bucate gustoase, cu care vor întâmpina oaspeții, iar copiii, de la mic la mare, își potriveșc clopoțeii, zurgălăii, torbele și toate cele necesare pentru frumosul colind, prin care prezic „Vestea cea minunată”...Pe-aici, pe la noi, una dintre cele mai îndrăgite tradiții de Crăciun este mersul cu colindul. În prima zi de Crăciun, colindătorii merg din casă în casă cu steaua în mână și le vestesc oamenilor nașterea lui Iisus, prin cântece și poezii. Mai sunt sate, unde se obișnuiește de

a merge cu colindul în Ajun, acele cântece tradiționale ce conțin urări de bine, sănătate și belșug pentru cei din casă. Pe la noi se umblă cu colindul de Crăciun, când cete de copii cântă „Florile dalbe”, „Steaua”, anunțând venirea pe lume a pruncului Iisus Hristos. Se spune că acela care nu le deschide poarta colindătorilor, va avea parte de un an neroditor, cu ghinioane în casă, pentru zgârcenia de care a dat dovadă. În copilăria mea, la colindat mergeau, pe amurg, și adulții, nu numai copiii. Ei erau primiți de gazde, serviți cu sărmăluțe, carne de porc, colaci și vin.

Un alt obicei popular este așa-numitul „Împărțitul”: de obicei, femeile, în Ajun, se duc una la alta cu un colac, o bucată de carne, un păhărel de vin ș.a. De asemenea, în ziua de Ajun, cei care voiau să afle ce îi așteaptă în anul nou, tăiau pe jumătate un măr: dacă fructul avea viermi în interior, se spunea că omul va fi

urmărit de boală; la fel, părinții tăiau 12 cepe, le puneau în păhărele, pentru a ghici, cum va fi anul: dacă acestea slobozeau apă, lunile vor fi cu precipitații, un an roditor. Gospodinele știu că toata casa trebuie curățată „lună” în Ajun, când nu mai au voie să dea cu mătura, pentru că o veche superstiție spune că așa se alungă norocul din casă, iar bărbații nu au voie să bea rachiu în Ajun.

O altă tradiție de pe la noi este chiar masa de Crăciun, când oamenii se pot desfăta cu bucatele tradiționale ale acestei sarbatori: toba, tocăniță, sarmale, piftie, colaci, prăjituri, cârnați, friptură etc. Carnea folosită pentru bucatele de Crăciun este proaspătă, căci de Ignat, la 20 decembrie, este un alt obicei – tăierea porcului. Acest obicei se mai practică prin satele noastre, unde gospodarii cresc porci în propriile curți, pentru ca la Sărbătorile de iarnă să aibă carne proaspătă, din care să prepare tradiționalele mâncăruri: toba, răcitură, tochtură, cârnați ș.a. Sătenii mai în vârstă își amintesc cu plăcere și de obiceiul care urmează, când gospodina casei pregătește, aproape de locul sacrificării, pentru toți acei care au ajutat la tăierea por-

cului – „pomana porcului”, care conștă în prăjirea, într-un ceaun mare, a bucăților de carne tăiate din toate părțile porcului: bucăți de mușchi, ficat, slănină, costiță, falcă. Se mai propune și șorici.

...Doamne, dar cum să uiți oare tradițiile din preajma Crăciunului, când preotul umbla cu icoana, din casă în casă, pentru a vesti Nașterea Domnului – datină străveche. Părintele poartă o icoană ce înfățișează scena nașterii Mântuitorului și, în fiecare casă cântă troparul sărbătorii, dând icoana credincioșilor, pentru a o săruta.

Dar tradiția împodobirii bradului și a casei cu crenguțe de brad? Prea puțini știu că, prin forma sa triunghiulară, bradul simbolizează Sfânta Treime, iar podoabele cu care e ornat, semnifică bogăția și cunoașterea, ca și pomul sacru din Grădina Edenului. Acum, împodobirea bradului de Crăciun a devenit una dintre cele mai îndrăgite datini, atât în mediul urban, cât și în cel rural, odată cu așteptarea, cu sacul plin cu daruri, a lui Moș Crăciun.

Personal țin mult la aceste sacre tradiții, care-s păstrate cu sfințenie și-s transmise, nealterate, din gene-

rație în generație. Oamenii de la sate au obiceiuri specifice, la care nu renunță de-a lungul anilor. Mă bucur mult că noi transmitem aceste datini copiilor, membrilor Ansamblului „La izvor”. De asemenea, merg cu placere, an de an, la Festivalul sărbătorilor de iarnă, Parada măștilor, alte activități organizate la Cantemir, pentru a mai afla alte obiceiuri, datini, de care mulți dintre noi n-au mai auzit. Bunăoară, în unele sate de aici se mai pastrează obiceiul ca de Ajun, cetele de colindători, cu măști pe față, ghidați în diferite animale – „Capra”, „Ursul”, „Calul”, „Babele”, „Mătăhalele” ș.a. – să meargă, din casă în casă, ca să vestească venirea pe lume a Pruncului Iisus. Se spune că tinerii mascați ce însoțesc aceste cete au darul de a alunga spiritele rele, iar cei care nu-i primesc, vor avea un an sărac...

...Mi-am amintit cu drag de obiceiurile de iarnă – de la Crăciun până la Bobotează, de noaptea Anului Nou, când așteptăm urătorii, Plugul, Buhaiul, apoi, semănătorii, sărbătorile ce s-au păstrat, neântinate, de-a lungul vremii, ca momente inedite, de renovare, înnoire a timpului la un nou început de an.

EFIM POPA, DIRECTORUL ȘRAPC, OR. REZINA, GRAD MANAGERIAL II, GR. DID. I

Curcubeul și-a potrivit paleta

Brumarul își perinda ultimele zile. Din adâncul cerului dovediseră să cearnă primii fulgi de nea, ce se așternuseră cumini pe străzile orașului. Natura, până mai ieri inundată de miracolul culorilor autumnales, părea acum mai pustiită, mai neobișnuită. Domnea o stare de lirică bacoviană...

... Sălile de clasă erau inundate de o liniște profundă, ademenitoare, întreruptă din când în când de scârțâitul abia deslușit al creionului. Elevii, unii mai mici, alții – mai măricei, aplecați asupra șevaletelor, creau... Se producea acel miracol, când clasicii de peste secole comunicau cu copiii generației noastre. Opere ale marilor fabuliști: Esop,

Alexandru Donici, Ivan Krâlov etc erau transpuse în imagini plastice, create de elevi ai școlilor de arte și arte plastice din raioanele: Râbnița, Criuleni, Telenești, Șoldănești și Rezina. Se desfășura ediția a III-a a Concursului interraional „Paleta curcubeului”...

În ziua de 24 noiembrie 2018, la Școala raională de Arte Plastice pentru Copii, sub egida Secției Cultură a Consiliului raional Rezina, a avut loc ediția a III-a a Concursului interraional de artă plastică „Paleta curcubeului” cu tematica „Fabula – nesecat izvor de înțelepciune”.

La concurs au participat elevi ai școlilor de arte și arte plastice, clasele a III-a, a V-a, categoriile de vârstă

11-14 și 15-18 ani, din raioanele menționate mai sus. Concursul în cauză a avut ca obiective:

- popularizarea fabulei, ca gen literar, în rândurile copiilor;
- păstrarea identității școlii naționale prin educația artistică a generației tinere;
- depistarea, selectarea și promovarea tinerilor talentați în scopul orientării spre activitatea de performanță, și creșterea nivelului de cultură în domeniul artistic;
- îmbogățirea măiestriei pedagogice și realizarea unui schimb util de experiență între cadrele didactice din școlile de arte și arte plastice;
- stabilirea relațiilor de prietenie între elevii din diferite școli de în-

vățământ artistic.

Ambelor categorii de vârstă li s-a propus câte un plic sigilat, în care erau cinci titluri de fabule. Participanții trebuiau să realizeze o compoziție la una dintre acestea, la alegere, pe formatul A 3 (30 x 40 cm.), în 4 ore academice. După expirarea timpului, membrii juriului au evaluat lucrările.

Din spusele dumnealor, concursul a întrunit participanți de o prestație foarte bună. Doamna Rodica Ursachi, doctor în studiul artelor, a menționat nivelul înalt de pregătire al concurenților.

Atât pictorul Sveatoslav Zacon, cât și pictorul scenograf Mihail Răcilă, au remarcat nivelul înalt al lucrărilor concurenților.

Deși, după cum a menționat juriul, toți participanții au avut o

prestație lăudabilă, dintre cei buni au fost selectați cei mai buni. Învingătorii s-au învrednicit de diplome și premii. Vreau să remarc că și elevii ȘRAPC din orașul Rezina au dat dovadă de o pregătire la superlativ în concursul în cauză. Premiile I și II, la categoria de vârstă 11-14 ani, le-a revenit, respectiv, concurenților Rodina Budaca (profesor - V. Gaugaș) și Cătălina Golan (profesor - E. Grosu).

La categoria de vârstă 15-18 ani, Marinei Ciburciu i-a fost acordat locul III (profesor - E. Grosu). Bravo elevilor și profesorilor!

La deschiderea evenimentului a fost prezentă dna Angela Racu, șeful Secției Cultură, care a felicitat participanții și le-a dorit succese în concurs.

Aș mai menționa aici contribuția dlui Sveatoslav Zacon la constituirea

juriului, pentru care fapt îi mulțumim din suflet. Datorită dumnealui, am avut niște jurați de o competență și corectitudine deosebite: Rodica Ursachi – doctor în studiul artelor, profesor la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, critic de artă; Mihail Răcilă – pictor scenograf; Sveatoslav Zacon – pictor.

Pe parcursul concursului, profesorii elevilor au fost antrenați într-un workshop de pictură în acuarelă, care credem că a servit drept un schimb util de experiență profesională.

... Timpul trecuse pe neobservate și amurgul se lăsa încet peste lunca Nistrului, iar copiii, cu nostalgie în suflet, își luau rămas bun unul de la altul, în speranța de a se revedea la următoarea ediție a „Paletei curcubei”.

PARADA MĂȘTILOR, TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ

Al doilea an consecutiv, organizează într-un mod original activitățile consacrate obiceiurilor de Crăciun și Anul Nou Direcția Generală Învățământ (DGÎ) Căntemir: în centrul raional s-a desfășurat ediția II a Festivalului datinilor și tradițiilor de iarnă „Parada măștilor”. Scopul acestui eveniment cultural-artistic de anvergură este transmiterea și păstrarea tradițiilor și obiceiurilor locale, laice și religioase, în rândul elevilor, oferind posibilitatea ca între aceștia să se realizeze un schimb de valori ale tradițiilor populare. Cele 24 cete de colindători și urători din instituțiile educaționale din localitățile raionului, însoțiți de dascăli, și grupul de la Centrul de Creație a Copiilor, au traversat, în sunetele fermecătoare ale zurgălăilor, traseiul de la Casa de cultură și până în Piața Independenței, bucurând trecătorii cu farmecul și pitorescul costumelor, măștilor confecționate cu gust, în frunte pășind grupul de Moși-Crăciuni, unul mai frumos ca altul. Cei prezenți au fost

salutați de către șefa DGÎ, Tatiana Manoli, vicepreședintele raionului, Ion Dimcea, care au subliniat oportunitatea evenimentului, care contribuie la promovarea creațiilor folclorice autentice specifice zonei, educarea copiilor în spiritul cunoașterii, respectării, păstrării și transmiterii tradițiilor și obiceiurilor locale legate de Crăciun și Anul Nou; evidențierea aptitudinilor interpretative, punerea în valoare a autenticității și frumuseții costumelor și măștilor tradiționale, specifice obiceiurilor populare, stimularea implicării voluntare a copiilor în activități recreativ-instructive. Este de menționat că Festivalul a vizat activitățile cu participarea copiilor din instituțiile de învățământ preuniversitar și extrașcolare, cu vârsta cuprinsă între 7 și 18 ani, cu aptitudini muzicale, coregrafice și creative. Pe Piața Independenței s-au perindat cete de colindători și urători, cu cele mai diverse și originale măști – Capra, Buhaiul, Ursul, Cocosul, Câinele, Porcul, Calul, Moșul și Baba

etc, astfel, încât participanții au avut posibilitatea să admire creativitatea, ingeniozitatea, harul și talentul elevilor ghidați de învățătorii și profesorii lor. În final, șefa DGÎ, Tatiana Manoli a menționat originalitatea, autenticitatea și măiestria colectivelor, înmânând semne de grațitudine celor mai veritabile formații.

În preajma sărbătorilor de iarnă, tradițional, este organizată recepția cu participarea consilierilor raionali, conducătorilor subdiviziunilor Consiliului raional, serviciilor descentralizate și descentralizate, agenților economici. Cu această ocazie, asistența a fost felicitată călduros de către președintele raionului, Andrei Ciobanu, care și-a exprimat speranța că anul 2019 va fi unul cu multe realizări întru binele comunităților cantemirene. Cei prezenți au ascultat cu mult drag colinde, urături, melodii alese, interpretate de către artiști amatori.

Andrei UNGUREANU